

Ante Kursar

Split

O ŠEPURINSKOM GOVORU (IZ GRAMATIKE I ČITANKE)¹

O GLASOVIMA

1. VOKALI

a) Osim vokala *a*, *e*, *i*, *o*, *u* i katkada *r*, koji se izgovaraju kao u štokavskom narječju, u šepurinskom govoru postoji vokal koji je po svojim fonološkim karakteristikama između *a* i *o*, ali bliže *a* (taj je vokal u ovom radu označen znakom *a*)*.

Vokal *a* nalazi se u dugom slogu (bilo da na njemu jest ili nije akcent), npr.: *Blâž*, *Mâte*, *Mâre*, *lápiš* (tj. olovka), *bráda*, *gláva*, *tráva*, *mála* (tj. malena), *tovâr*, *samâr*, *dâr*, *grâd*, *šâk* (gen. pl. od *šâka*), *divđjak* (gen. pl. od *divđjka*) itd. Ovo pravilo ima iznimaka (tj. slog je dug, a nemamo *a* nego *a*), npr.: *pijât* (tj. tanjur), *vrâg*, *mázga*, *dáska*, *budála* itd.

Prema tome, u kratkom slogu nemamo *a* nego *a*, npr.: *lâkomicâ*, *pejârica* (tj. malen pehar od drva), *kâpa*, *gajêta*, *kopâti*, *sovâti* (tj. psovati), *pânak* (tj. opanak) itd. Međutim, krajnje *a* u muškom rodu glagolskog pridjeva *radnog gotovo svih glagola* izgovara se kao *a* (iako je slog kratak), npr.: *istúka*, *dđša*, *napisâ*, *išâ* (tj. digao), *kopâ*, *odŕja* (tj. hodio), *pizâ* (tj. težio), *bŕja* (tj. bio) itd. Ali: *ûmra*, *nâždra se* (tj. nažderao se), *râzdra* (tj. razderao) itd.

b) Ispred *r* koji bi na početku riječi morao biti vokal predmeće se *a* ili *v*, npr.: *árja* (tj. nevolja, bolest), *arjâv* (tj. slab, mršav, ružan), *vŕt* (tj. rt) itd.

c) Vokal *i* često ispada iza *r* ispred kojega je konsonant *p*, *b*, *k*, ili *t*. Tako npr. imamo:

---

* Zbog tehničkih razloga vokal ovakvih karakteristika otisnut je posebnim znakom samo na mjestima na kojima bi tekst bez takve naznake bio potpuno nejasan.

<i>prtĕpsti</i>	mjesto	pritĕpsti (tj. pritisnuti)
<i>prkosĭnjoĉ</i>	„	prikosĭnjoĉ
<i>břtva</i>	„	brĭtva
<i>pokrvãlo</i>	„	pokrivãlo
<i>udřti</i> (tj. udariti)	„	udřiti
<i>rastřti</i> (tj. rastrijeti)	„	rastrĭti

Ĉuju se i oblici u kojima *i* nije ispalo (*prikosĭnjoĉ*, *brĭtva*, *udřiti*, *rastrĭti* i dr.), ali se češće upotrebljavaju oblici bez *i*.

d) Ima rijeĉi u kojima je stari glas *jat* dobio refleks *e* (mjesto *i*). Tako npr. imamo:

dvĕ (tj. dvije), npr.: *mĭ dvĕ rĕdice*
óbe (tj. obje), npr.: *su* (tj. s) *óbe rãke*
đbedve (tj. obadvije), npr.: *đbedve séstre*
kĕren (tj. korijen)
stareřina (tj. starješina; stariji brat ili sin)
vĕnci (tj. vijenci)
vĕrovaje (tj. vjerovanje); ĉuje se i *vĭrovaje*
vĕrovati (tj. vjerovati); ĉuje se i *vĭrovati*
zãnovet (tj. zanovijet)
zanovĕtãti (tj. zanovijetati)

e) U nekim rijeĉima poĉetni vokal ispada, npr.: *trĕba* (tj. utroba), *brãz* (tj. obraz), *tãc* (tj. otac), *pãnak* (tj. opanak) itd.

U nekim rijeĉima imamo *o* ili *e* mjesto *a* ili, pak, *e* mjesto *o* i obratno (*o* mjesto *e*), npr.: *donãs* (i *donãska*) ili *denãs* mjesto danas, *konãl* mjesto kanal, *rebãc* mjesto vrabac, *résti* (*narésti*, *porésti* itd.) mjesto rasti (*narasti*, *porasti* itd.), *udđrac* mjesto udarac, *dĕli* (ĉuje se i *dĕli* mjesto doli), *tĕplo* mjesto toplo, *rovãti* mjesto revati itd.

d) U instrumentalu singulara imenice muškoga roda koje se u nominativu završavaju na prednjonepĉani konsonant nastavak je *o'* (tj. *om*), a ne *e'* (tj. *em*). Tako npr. imamo: *mãĉĕ'*, *kónjĕ'*, *kraljĕ'*, *mãřo'*, *mãřo'*, *spúřĕ'*, *vřĉo'* (*umjesto maĉe'*, *konje'*, *kralje'*, *miše'*, *muže'*, *spuže'*, *vřĉe'*).

U posvojnim pridjevima iza prednjonepĉanih konsonanata imamo nastavak *-ev*, npr.: *kraljĕv*, *konjĕv*, *Antiĉev* itd. Ali: *Ĉãgaljov* (od nadimka *Ĉãgalj*).

2. O NEKIM KONSONANTIMA²

a) U šepurinskom govoru ne postoje glasovi *ĉ* i *ĉ'* (a ni ĉakavsko *t'*) nego umjesto njih postoji glas koji je po svojim fonolořkim karakteristikama između *ĉ* i *ĉ'*. Taj glas je u ovom radu uvijek oznaĉen znakom *ĉ*, npr.: *kũĉa*, *rĕĉi*, *ĉũti*, *ĉovĭk*, *bãĉva* itd.

b) U šepurinskom govoru nema glasa *dž*. Umjesto njega upotrebljava se *ž* i *đ*, npr.: *žĕp*, *žigĕrica*, *svidĕžba*, *nãrũžba*, *pidãma* itd.

c) Katkada imamo *b* mjesto *v*, npr.: *breténo*, *diblji*, *diblják*, *blák*, *obládäti* mjesto *vreteno*, *divlji*, *divljak*, *vlak*, *ovladati*.

d) Umjesto *n* ponekad imamo *nj*, npr.: *knjêz*, *sñjnoč*, *gnjízdo* umjesto *knez sinoč*, *gnízdo*.

U imenica na *-nje* umjesto *nj* imamo *j*, npr.: *kaméje*, *kopāje*, *brāje*, *pastorčéje* (tj. *pastorčad*) itd.

e) Glas *t* ispada ispred sufiksa *-ski*, *-ska*, *-sko* i *-stvo*, npr.: *hrváski*, *Hrváska*, *brúsko*, *bogástvo* itd.

Glas *t* često ispada u brojevima koji se njime završavaju kada iza njih dolazi riječ koja se započinje konsonantom, npr.: *pê' brāče*, *dêse' kili*, *trése'* (tj. *trideset*) *ljudž* itd.

f) U vezi s konsonantnim skupovima treba spomenuti slijedeće: umjesto *čn* u nekim riječima imamo *tnj*, a u nekim *šn*, npr.: *kütñji* mjesto *kučni*, *notñji* mjesto *nočni*, *božišni* mjesto *božični*, *stričëvišna* mjesto *stričëvična*, *naušna* (tj. *naviknuta*) mjesto *naučna* (odatle muški rod: *naušan*, tj. *naviknut*) itd.,

u prezentu glagola *počëti*, *načëti* i drugih s istom osnovom umjesto *čn* imamo *čm*, npr.: *pöčmëmo*, *näčmëš*, *zäčmu* itd.,

iz težih konsonantnih skupova ispada poneki glas, najčešće ispadaju *v* i *p*, npr.: *srāb* mjesto *svrab*, *srbiti* umjesto *svrbiti*, *u žřnu* umjesto u *žrvnu*, *klūko* umjesto *klupko*, *soväti* umjesto *psovati* itd.

3. O NEKIM GLASOVNIM PROMJENAMA

a) U šepurinskom govoru *l* ne prelazi u *o*, npr.: *sól*, *stól*, *vól*, *kotál*, *posál* itd.

U muškom rodu singulara glagolskog pridjeva radnog *l* je prešlo u *a* ili *a*, npr.: *rëka*, *mūza*, *pomdga*, *ūmra* itd.

Ako se ispred *a* koje je postalo od *l* nađe koji drugi vokal, zijeve se uklanja umetanjem *j*, npr.: *nosjja*, *vožja*, *pđsuja*, *plēja*, *ubđja* itd.

Prelaženje *l* u *a* imamo u nekim imenicama i neodređenom obliku pridjeva muškoga roda, npr.: *dija* (tj. *dio*), *mūja* (tj. *lukobran*, *pristanište*, *lučica*), *cija* ili *cija* (tj. *cio*), *bija* (tj. *bijel*)

b) Prva i druga palatalizacija provedene su uglavnom kao u štokavskom narječju. U vezi s drugom evo nekoliko iznimaka: *dāh* — *dāhi*, *māh* — *māhi*, *būha* — *būhi*, *jūha* — *jūhi*, *bđg* — *bđgi* itd.

c) Provedeno je i jotovanje (*sudē*, *prūče*, *kíše'* itd.), a i umetanje epenetskoga *l* (*vazimlje*, *sijlje*, *bravlji* itd.).

d) Ponekad nije provedeno jednačenje konsonanata po zvučnosti, npr.: *ozébsti*, *rébca* itd.

AKCENTI I KVANTITETA

1. TRI AKCENTA

U šepurinskom govoru postoje tri akcenta i to: *dugouzlazni*, *dugosilazni* i *kratkosilazni*. *Kratkouzlaznog* nema. Na slogu gdje bi zbog pomicanja akcenta prema početku riječi morao biti *kratkouzlazni* imamo uvijek *dugouzlazni*, npr.: *nóga*, *rúka*, *dúša*, *góra*, *séstra*, *kóza*, *sélo*, *véslo*, *lišće*, *bóba* (gen. sg. od *bòb*), *pópa* (gen. sg. od *pòp*), *jágla* (tj. *igla*), *u grádu*, *u grébu*, *po lédu*; *měso*, *zláto*, *pás* (životinja), *bráz*, *továr*, *samár*, *bráv*, *nòs*, *ljúdi*, *grád*, *smíh*, *mòre*; *kvásina*, *mišína* (tj. *mijeh*), *máslina*, *goníti*, *nosíti*, *břdo*, *òko*, *ùho* (čuje se i *jòko*, *jùho*), *kùča*, *mriža*, *smřt*, *Káprije*, itd.

Čakavskog akuta nema.

2. RIJEČI S DVA AKCENTA

U šepurinskom govoru ima mnogo riječi s dva akcenta, npr.: *ljúbìti*, *púšćàti*, *bácàti*, *glávò* (instr. singulara od *gláva*), *pítà* (pridjev radni od *pítàti*) itd. U to se možemo uvjeriti pažljivim slušanjem šepurinskog izgovora. Uzmimo za primjer riječ *ljúbìti*. Kad Šepurinjanin izgovori tu riječ, onda to nije štokavsko *ljúbìti*, a ni pravo čakavsko *ljúbìti*. Šepurinski je izgovor tih riječi s dugouzlaznim akcentom na prvom slogu (nije to obična duljina sloga) i *kratkosilaznim* na drugom slogu.

Iz gore navedenih primjera vidi se da je od dva akcenta na istoj riječi *prvi uvijek dugouzlazni*, a *drugi kratkosilazni*.

Akcenti na istoj riječi najčešće nisu jednaki po svojoj oštrini ili intenzitetu. U jednoj od takvih riječi preteže jedan, a u drugoj drugi. Tako npr. u riječi *púšćàti* čini se da preteže prvi (*dugouzlazni*), a u riječi *grédě* (tj. *ide*) drugi (*kratkosilazni*), premda je u nekim riječima teško to razlikovati.

3. NESLAGANJA ŠEPURINSKOG AKCENTA I KVANTITETE S AKCENTOM I KVANTITETOM U ŠTOKAVSKOM NARJEČJU

Osim neslaganja zbog nepostojanja *kratkouzlaznog* akcenta, u šepurinskom govoru ima velik broj riječi u kojima se akcent i kvantiteta ne slažu s akcentom i kvantitetom u štokavskom narječju.

a) Evo nekoliko primjera za neslaganje u akcentu i kvantiteti:

<i>brât</i>	prema štokavskom	<i>brät</i>
<i>knjîga</i>	„ „	<i>knjîga</i>
<i>kònj</i>	„ „	<i>kònj</i>
<i>mâč</i>	„ „	<i>mâč</i>
<i>pàs</i>	„ „	<i>pàs</i>
<i>gòst</i>	„ „	<i>gòst</i>
<i>gòzje</i>	„ „	<i>gvòžde</i>
<i>gròžje</i>	„ „	<i>gròžde</i>
<i>Iva</i>	„ „	<i>Íva</i>
<i>Jèla</i>	„ „	<i>Jéla</i>
<i>jěž</i>	„ „	<i>jêž</i>

<i>pðziv</i>	„	„	póziv
<i>pðdružje</i>	„	„	pódružje
<i>Róko</i>	„	„	Ròko

b) Evo i nekoliko primjera gdje imamo slaganje u kvantiteti, ali ne i u akcentu:

<i>jâje</i>	prema štokavskom	<i>jáje</i>
<i>móga</i>	„	<i>môga</i>
<i>tvóga</i>	„	<i>tvôga</i>
<i>pérje</i>	„	<i>pêrje</i>
<i>poštêje</i>	„	<i>pošténje</i>
<i>Páva</i>	„	<i>Páva</i>
<i>Ivo</i>	„	<i>Ívo</i>

c) Neslaganje u akcentu imamo u muškom, a najčešće i u srednjem rodu mnogih pridjeva. Tako npr. imamo:

<i>mîran, mîrno</i> (i <i>mîrno</i>)	prema štokavskom	<i>míran, mírno</i>
<i>tûžan, tûžno</i> (i <i>tûžno</i>)	„	<i>túžan, túžno</i>
<i>žêdan, žêdno</i>	„	<i>žédan, žédno</i>
<i>glâdan, glâdno</i>	„	<i>gládan, gládnno</i>
<i>šûpalj, šûplje</i>	„	<i>šúpaj, šúplje</i>
<i>mûdar, mûdro</i> (i <i>mûdro</i>)	„	<i>múdar, múdro</i>

U ženskom rodu navedenih pridjeva akcent je kao i u štokavskom (*mîrna, tûžna, žêdna* itd.).

U nekih pridjeva na *-ški* imamo neslaganje u akcentu u sva tri roda, npr.: *bráški, bráška, bráško* (prema štokavskom *brâčkî, brâčkâ, brâčkô*); *liški, liška, liško* (prema štokavskom *lîčkî, lîčkâ, lîčkô*); *páški, páška, páško* (prema štokavskom *pâškî, pâškâ, pâškô*) itd.

U mnogih pridjeva na *-ski* imamo neslaganje ne samo u akcentu nego i u mjestu akcenta, npr.: *hrvá'ski, francûski, talijânski* itd.

U nekih pridjeva akcent je na zadnjem slogu, npr.: *čvrstî, čvrstâ, čvrstô*; *tvrdî, tvrdâ, tvrdô*; *morskî, morskâ, morskô*; *gorskî, gorskâ, gorskô*; *turskî, turskâ, turskô* itd.

Neslaganje u akcentu imamo u muškom rodu određenog oblika mnogih pridjeva. Tako npr. imamo:

<i>krátki</i>	prema štokavskom	<i>krâtki</i>
<i>máli</i>	„	<i>mâli</i>
<i>sláni</i>	„	<i>slâni</i>
<i>stári</i>	„	<i>stârî</i>
<i>sûhi</i>	„	<i>sûhî</i>
<i>sûri</i>	„	<i>sûrî</i>
<i>túji</i>	„	<i>tûdî</i>
<i>žúti</i>	„	<i>žûtî</i>

Akcent u ženskom i srednjem rodu tih pridjeva u pravilu se slaže s akcentom u štokavskom narječju. Tako imamo: *sûra, sûro; žúta, žúto; túja,*

túje itd. Ali: *stára, stáro* (i *stáro*); *sláno* (ž. rod: *slána*); *krátko* (ž. rod: *krátka*, m. rod neodređenoga oblika: *krátak*); *mála, málo*.

U superlativu dvosložnih pridjeva i priloga nema akcenta na rječci *naj*, npr.: *najbòlji, najšìrji, najvišji, najgòre* itd.

d) U ženskom rodu pridjeva radnog nekih svršenih glagola (s prefiksom) imamo neslaganje ne samo u akcentu nego i u njegovu mjestu. Tako npr. imamo:

<i>ubrála</i> (od <i>ubràti</i>)	prema štokavskom	ùbrála
<i>doníla</i> (od <i>doníti</i>)	„ „	dònijela
<i>nasúla</i> (od <i>nasúti</i>)	„ „	nàsúla
<i>uméla</i> (od <i>umésti</i>)	„ „	ùméla
<i>počéla</i> (od <i>počéti</i>)	„ „	pòčéla
<i>zaspála</i> (od <i>zaspàti</i>)	„ „	zàspála
<i>popíla</i> (od <i>popíti</i>)	„ „	pòpíla

U tih glagola akcent u muškom i srednjem rodu pridjeva radnog slaže se s akcentom u štokavskom narječju, npr.: *dònija, dònilo; nàsujà, nàsulo; pòčéja, pòčelo; zàspà, zàspalo* itd. Ali u većeg broja glagola s prefiksom akcent pridjeva radnog ne slaže se ni u jednom rodu s akcentom u štokavskom narječju, npr.:

istúka, istúkla, istúklo (od *istúči*)
natrésa, natrésla, natréslo (od *natrésti*)
nalagà, nalagàla, nalagàlo (od *nalagàti*)
urèka, urèkla, urèklo (od *urèči*)
pogìnija, pogìnila, pogìnilo (od *pogìniti*)

U glagola s prefiksom koji u muškom rodu pridjeva radnog imaju slog manje akcent se slaže s akcentom u štokavskom narječju samo u muškom rodu, npr.:

naždra se, naždřla se, naždřlo se (od *naždřti se*)
razdra, razdřla, razdřlo (od *razdřti*, tj. *razdrijeti*)
ùmra, umřla, umřlo (od *umriti*)

e) U prezentu mnogih glagola akcent se ne slaže s akcentom u štokavskom narječju. Tako npr. glagol *loviti* ima ovakve akcente u prezentu: *lovì', lovìš, lovì, lovìmo, lovìte, lovù*. Takav akcent u prezentu imaju i glagoli: *puzìti, sidìti, brojìti, bràti, pràti, ležàti, bižàti, kričàti, drčàti* (tj. *trčati*), *pèči* itd. Ali glagoli *nosìti, molìti, kopàti, lagàti, virovati, vřiti* (tj. *vidjeti*), *izùti se* itd. imaju akcent u svim licima prezenta kao u štokavskom narječju (npr.: *nòsi', nòsiš, nòsi, nòsimo, nòsite, nòsu*).

Ima glagola koji u prezentu imaju akcent za jedan slog naprijed u odnosu na mjesto akcenta u štokavskom narječju i dok je taj akcent u štokavskom kratkouzlazni, u šepurinskom govoru je kratkosilazni, npr.: *kupùje', kupùješ, kupùje, kupùjemo, kupùjete, kupùju* prema štokavskom *kùpujèm, kùpuješ, kùpujè, kùpujèmo, kùpujète, kùpujù*.

Jednako se u prezentu s obzirom na akcent ponašaju i glagoli *trgovàti, putovàti, poskakovàti, proklìnjati, dodìjati, počastìti* itd.

f) Dok imamo riječi u kojima se akcent pomakao prema početku riječi (npr.: *grivóta, lipóta, žena, zvízda* itd.), u mnogim riječima je nepomaknut, npr.: *lašún* (tj. mašklin), *pržún* (tj. zatvor, tamnica), *muški, društvo, pršút, veštíd, piján, pijanlji, biljji, crljenlji, čigóv, njeđóv, kikòr* (tj. tkogod), *peška-rnja* (tj. ribarnica), *dičurína* (tj. dječurlija) itd.

g) Ponekad i enklitički oblici dobiju akcent (obično iza upitne zamjenice *ča* i lične *ja*). Taj akcent je uvijek silazne intonacije, npr.:

Ča mū je? Ča gū je udrīja? Ča si ga pitāla? Ča čū mu jā? Ča ćemo sā? (tj. sada)? *Ča ćeš mu reći? Ča ćeš mu darovāti? Ča ćeš činīti? Ja sā ga vidīja. Ja sā je* (tj. joj) *rēka. Ja čū mu o'nīti. Ja čū ga pitāti. Ja bī mu dā* (tj. dao). Ali: *Tī ćeš se vrātīti. Mī smo se smījāli. On se je narūgā.*

h) Na proklitici imamo kratkosilazni akcent, npr.: *nā vodu, iz polja, ū brod* itd. Ali, gdje u štokavskom narječju proklitika dobiva kratkouzlazni akcent, u šepurinskom govoru nema prenošenja akcenta. Tako npr. imamo:

<i>i mēne</i> (ili: <i>i menē</i>)	prema štokavskom	<i>i mene</i>
<i>brez brāta</i>	„	„ <i>bēz brata</i>
<i>za nji?</i> (tj. njim)	„	„ <i>zā njīm</i>
<i>ne plāče</i>	„	„ <i>nē plāčē</i>

Dvosložni ili složeni prijedlozi imaju svoj akcent i rijetko kada su u funkciji proklitike, npr.: *mēju brāčo', izmeju kūč, īspo' rúkē, izna' škólja* (tj. s unutrašnje strane otoka), *īza nje, īza zīda* (i *īza zida*), *ūza zīd* (i *ūza zid*), *īspri' đca, kđlo brđda* itd.

i) Ima slogova na kojima se ne nalazi akcent, a njihova kvantiteta se ne slaže s kvantitetom u štokavskom narječju, npr.: *rādost, žūlost, gđspodāru* (vok. sg.) itd. prema štokavskom *radōst, žalōst, gospodāru*.

4. GLAGOLSKI OBLICI S DVA AKCENTA

Glagoli koji u infinitivu imaju dva akcenta zadržavaju ih uvijek samo u futuru i pridjevu radnom, npr.:

bácāti — bācāču — bācā, bācāla, bācālo
bācīti — bācīču — bācīja, bācīla, bācīlo
ljūbīti — ljūbīču — ljūbīja, ljūbīla, ljūbīlo
vlādāti — vlādāču — vlādā, vlādāla, vlādālo

Takvi glagoli u prezentu, prilogu sadašnjem i pridjevu trpnom imaju samo dugouzlazni akcent. Tako npr. od glagola *ljūbīti* imamo:

prezent: *ljūbi', ljūbiš, ljūbi, ljūbimo, ljūbite, ljūbu*
 prilog sadašnji: *ljūblječi* (čuje se i: *ljublječi*)
 pridjev trpni: *ljūbljen, ljūbljena, ljūbljeno*

U 2. licu singulara imperativa svi takvi glagoli imaju samo dugouzlazni akcent dok u 1. i 2. licu plurala neki zadržavaju dva akcenta, a neki ih ne zadržavaju, npr.:

bácāti — bācaj, bācajmo, bācajte
bācīti — bāci, bācīmo, bācīte

ljúbiti — ljúbi, ljúbimo, ljúbite
vládäti — vládaj, vládajmo, vládajte

U 1. i 2. licu plurala imperativa dva akcenta imaju i mnogi glagoli koji u infinitivu imaju jedan akcent, npr.:

plěsti — pléti, plétimo, plétite
nositi — nósi, nósimo, nósite
rěči — réci, réčimo, réčite

I MENICE

1. IMENICE MUŠKOGA RODA

a) U šepurinskom govoru ni jedna imenica nema dugog plurala, npr.: *můž — můži, úk* (tj. vuk) — *úci, dűh — dűsi, róg — ròzi, pđp — pópi, kotál — kótli, zěc — zěci, sűn — sűni* itd.

b) Imenice muškoga roda koje se u nom. singulara završavaju na konsonant u genitivu plurala završavaju se na o ili konsonant, a neke na i, npr.: *pđp — pópo* (rjeđe: *pđpo* ili *popđ*), *rűbar — rűbaro, vrąg — vragđ, sűn — sűnd, kotál — kótlo, mulác — múlco* (i *múlac*), *šípák — šípko, pűnak* (tj. opanak) — *pűnak, pűr — parű, műsec — műseci, zűb — zubű, črv — črvű* (i *črvđ*) itd.

c) U *instrumentalu singulara* mnoge imenice muškoga roda imaju dva akcenta, npr.: *mumák — múmkđ', pđp — pópđ', vól — vólđ'* itd.

2. IMENICE SREDNJEGA RODA

a) Imenice srednjega roda u genitivu plurala završavaju se na o, a (i a) ili, pak, na konsonant, a neke na i (jer u šepurinskom govoru nema dualnoga nastavka -ju), npr.: *sélo — sělo i sěla, klűko* (tj. klupko) — *klukä i klukđ, dűško* (tj. držalo) — *drűkä i drűkđ* (čuje se i: *dűško*), *pđlje — poljä, òko* (organ vida) — *oči* (ako imenica ima značenje oko od mreže ili u pletivu, genitiv plurala glasi: *okđ*), *věslo — věsal, kolűno — kđlin, jězero — jezěr, stáblo — stäbal, brűme — briměn, něbo — neběs* itd.

b) Imenice *dűško* (tj. držalo), *jűgo* (tj. južni vjetar), *klűko* (tj. klupko), *lűto* (tj. ljetno) i još neke u *nominativu plurala* imaju, s obzirom na akcent i zadnji vokal, dva oblika: *dűško — drűkä i dűška, jűgo — jugä i jűga, klűko — klukä i klűka, lűto — litä i lűta*.

c) Imenica *díte* u pluralu se deklinira ovako: N — *díca*, G — *dicě*, DL — *děci* ili *dicämi* (npr.: *svě je ostävija děci* ili *dicämi*; jě li čä písala o *děci* ili o *dicämi*), A — *děcu*, V — *děco* ili *děca* (npr.: *Děco mója!* ili *Děca mója!*), I — *dicđ'* ili *dicämi* (npr.: *išla je ũ grad z dicđ'* ili *dicämi*).

d) U šepurinskom govoru ne postoji imenica *tlo* ili *tle*. Umjesto nje postoji imenica *tlđh* koja se deklinira kao imenica muškoga roda. Njezin nominativ plurala glasi: *tlósi* (rjeđe: *tlóhi*), a genitiv plurala: *tlóho*.

Ne postoji ni imenica *bedro*. Namjesto nje imamo imenicu ženskoga roda *bédra* (nom. pl.: *bědre*, gen. pl.: *bědar*).

Umjesto imenice *veče* (koja također ne postoji u šepurinskom govoru) imamo imenicu *věčer* koja se deklinira kao imenica ženskoga roda (gen. pl.: *večeri*).

Ne postoji ni imenica *smeče* (tj. *smeće*). Umjesto nje imamo imenicu muškoga roda *smrād*.

Imenica *mōre* ima oblik *mōrje* u izrazu *kraj mōrja* (ili: *nākraj mōrja*; npr.: ugrádija je kùču *nākraj mōrja*).

Umjesto *drvlje* govori se *drívlje*.

e) Imenica *dřvo* u singularu znači drvo za gradnju broda, vrata i sl. U genitivu, dativu, lokativu i instrumentalu singulara ta imenica ima i oblike s produženom osnovom, ali oni se rjeđe upotrebljavaju. U pluralu ta imenica znači drva za loženje. U pluralnim oblicima nema produžetka osnove. Evo njezine deklinacije u pluralu: NAV — *dřva*, G — *dřv* (rijetko: *drvi*), DLI — *drvima*.

Imenica *drívo* se rjeđe upotrebljava. Čuje se u zagonetki: Ozdól gōzje, ozgōr *drívo*, a u sridi ništo *žívo (konj)*! Ili npr. u imperativnoj rečenici: *Ūzmi bokùn dríva pa promíšaj!*

f) Imenica *čūdo* u deklinaciji plurala ima dva oblika: NAV — *čūda* i *čudésa*, G — *čudđ* i *čudēs*, DLI — *čūdima* i *čudésima*.

g) Imenica *škōlja* znači sela uz obalu otoka i kopna u okolici Biograda i Zadra. Ta imenica nema singulara. U pluralu se deklinira ovako: NGAV — *škōlja*, DLI — *škōljima*. Evo tri rečenice u kojima je upotrijebljena ta imenica: *Itros su opārtili u škōlja* prodávāti vīno. *Išla je u škōlja* doníti kukurūza. *Kā će ti se māti vrātiti iz škōlja?*

(Imenica muškoga roda *škōlj*, tj. otok, u nominativu plurala glasi: *škōlji* i *škōlji*.)

h) Evo i nekoliko imenica koje se u nom. sg. završavaju na *-išče*: *grebīšče* (tj. groblje, grobovi), *hladišče* (tj. hladovina, svjež zrak), *japnjīšče* (tj. suha žbuka od vapna i pijeska), *kūčišče* (tj. sve stvari u kući), *mirīšče* (tj. stare zidine), *vidīlišče* (tj. pogled iz kuće, svjetlo), *tepljīšče* (tj. zavjetrina na suncu, toplo mjesto). Evo nekoliko rečenica u kojima su upotrijebljene neke od tih imenica: *Stōji vōde u tepljīšču!* *Izāšla je mālo na hladišče.* *Zagrādija mu je vidīlišče.* *Naprāviče pūt svē do mirīšča.*

i) Imenice koje u nominativu singulara imaju dugouzlazni akcent u instrumentalu singulara, dobivaju dva akcenta, npr.: *véslo — véslđ', sélo — sélđ', péro — pérđ'* itd.

3. IMENICE ŽENSKOGA RODA

a) Imenice ženskoga roda koje se u nominativu singulara završavaju na *a* u genitivu plurala se završavaju na $\emptyset$, npr.: *žen*, *kūč*, *rūk*, *būh*, *kōšulj*, *tīkav*, *mōlb*, *crīkav* (rjeđe: *crīkv*), *prītnj* itd. Te imenice u dativu, lokativu i instrumentalu plurala imaju nastavak *-ami*, npr.: *ženāmi*, *kūčami*, *rukāmi*, *būhāmi*, *košūljami*, *tīkvami*, *crīkvāmi*, *prītnjāmi* itd.

b) Imenice koje se u nom. singulara svršavaju na *konsonant* (npr.: *kōst*, *stvār*, *žālost* itd.) dekliniraju se kao u štokavskom narječju, ali u instrumentalu singulara veoma rijetko se upotrebljava oblik s nastavkom *-ju*. Oblik instrumentala s nastavkom *-ju* imaju imenice *mīsal* i *rīč*: *mīšlju* i *rīšlju*.

c) Dativ i lokativ singulara imenica *strína* i *újna* glase: *strínoy* i *újnoy*, npr.: *Réci újnoy néka ò'ma dójde! Odnési tò strínoy!* Svàšta mi je povídàla o *strínoy* Ivànici.

d) Neka ženska vlastita imena završavaju se na *o*, npr.: *Jáko* (u štokavskom *Jaka*), *Íko* (u štokavskom *Ika*), *Míko* (u štokavskom *Mika*), *Bóso* (u štokavskom *Bose*) itd.

Ima nekoliko vlastitih imena koja su po obliku jednaka za muško i žensko čeljade. Tako npr. *Zóre* može značiti ime muške i ženske osobe. Isto tako: *Táde*, *Šíme*, *Míle*, *Míko* itd.

PRIDJEVI

a) Kad se želi kazati da nešto pripada nečemu, često se umjesto posvojnoga pridjeva upotrebljava prijedlog *o'* ili *od* s genitivom singulara dotične imenice, npr.: *úho o' tovàra, zláka o' glávě, vráta o' kóca, ríba o' màse, lostùra o' ríbe, gáče o' veštída, mlíko od óvcě* itd.

Ali uvijek se npr. kaže: *Matújina màška, brátov veštíd, màterina sùknja, Jósíne òsti, učíteljev líbar* itd.

b) Često se upotrebljava određeni oblik pridjeva umjesto neodređenoga, npr.: *ónà bi tila crljèni* (umjesto *crljèn*) šudâr, a u butígi ga níma; valjá dàti učiníti *nðvi* (umjesto *nðv*) járbor.

Umjesto imeničke deklinacije javlja se najčešće u pridjeva muškog i srednjeg roda zamjenička deklinacija. Tako se npr. uvijek kaže: *o' nðvoga vína* (a nikada *o' nðva vína*), *o' stároga konðpa* (a nikada *o' stára konðpa*), *sùmpa jákð' víttru* (a nikada *sùmpa jáku víttru*), *o debèlomu čovíku* (a nikada *o debèlu čovíku*).

Neodređeni oblik pridjeva obično se upotrebljava u izrekama i poslovičama, npr.: *Vóda operě svě do pogàna jazíka! Dðbar mðdar* (tj. pun modrica)! *Poštèn vāj dðbije po glávi!*

Neodređeni oblik upotrebljava se u imenskom predikatu, a i kao atribut, npr.: *Ovì vítar je ubðjit. Dðša je trúdan. Pàmetan čovík níka' néce 'nð učiníti.*

c) Umjesto *mužev* i *sinov* kaže se *muževljì* i *sinovljì*, npr.: *Obúka je sinovljì kapòt. Obùla je muževljè pàнке. Níma òn níšta svóga — svě mu je sinovljè.*

d) Evo nekih šepurinskih komparativa: *šírji, úžji, bžžji, dràžji, blížji, nžžji, dùžji* i *dùglji, tžžji, vjšji* (u značenju veći), *mekanji* i *mèklji, lāglji* i *laganji, sùhlji, visočiji* i *visokljìji* (u značenju viši), *šporkljìji* i *šporkljlji, prvljlji* (od prvi), *crnlji, bilji, krajnlji* (tj. koji je bliži kraju).

Ali imamo i: *jáčì, gùšči* (od gust), *ljùči, čišči*, (čuje se i *čístiji*), *rídi* (tj. rjedi), *mlādi, dùblji* (čuje se i *dùmblji* i *dumbočlji*), *dèblji* i *debelji, stariji, slanji, blitaviji* (tj. bljutaviji).

BROJEVI

a) Brojevi *dvâ, óba, ðbadva, trí* i *četiri* katkada se ne mijenjaju u govornim situacijama gdje bi trebalo da se upotrijebi lokativ ili instrumental, npr.: Ponistre su i' *na svê četire strâne* (nikada se ne kaže: na svima četirima stranami). Uvâti su *óbe rûke* (ali se čuje i: *s obedvîma rukâmi*)!

b) *Dvâ, óba* i *ðbadva* dekliniraju se ovako:

	m. i sr. rod	ž. rod
NAV	<i>dvâ, óba, ðbadva</i>	<i>dvî, dvê, ðbedve</i>
G	<i>dvâ, óba, ðbadva</i>	<i>dvî, dvîh, dvê, ðbedvi, ðbedvih, ðbedve</i>
DLI	<i>dvîma, obîma, obadvîma</i>	<i>dvîma, obîma, obedvîma</i>

Vidi se, u genitivu nema dualnoga nastavka *-ju*.

Evo primjera u kojima su upotrijebljeni neki od tih oblika: Ajde nâmo *ko' njih dvâ*. Ostâla je *brez óba* (ili: *ðbadva*) sîna. Mî smo díca o' *dvîh sèstar*. Díca o' *dvîh matêr*, díca o' *dvâ sêla!* Iskopâle smo i *brez njih dvê* (ili: *dvîh*). O' *njih ðbedvi* (ili: *ðbedve, obedvîh*) nikakove koristi. O'nési mâlo i *nji*ma *dvîma*. Išla je u likára *s obedvîma čerâmi*.

Tri i četiri dekliniraju se ovako:

	m. i sr. rod	ž. rod
NAV	<i>trî</i> (za sva tri roda)	<i>četiri četire</i>
G	<i>trî</i> (za sva tri roda)	<i>četiri četire</i>
DLI	<i>trîma</i> (za sva tri roda)	<i>četirîma četirîma</i>

Ni u deklinaciji tih brojeva nema u genitivu dualnoga nastavka *-ju*.

Evo nekoliko primjera o upotrebi nekih oblika brojeva *tri* i *četiri*: *Brez nji*h *trî* ne mðre te opârtiti. O' *četire* sèstre šòli jê'na se udâla. Ne mðre se na mîgavicu (tj. mrežu potegaču) šòli š *nji*ma *trîma*. Rêkla sa' *svîma četirîma*.

c) Osim zamjениčkih oblika *nâs, vâs, nji*h i *nji*ma ispred brojeva *два, три* i *četiri* upotrebljavaju se i oblici *mî, vî, óni* i *óne*, npr.: Dðšli smo *mî dvâ*. Vratîte se *vî dvê!* Dì su išle *óne trí?*

d) Brojeve od *jedanaest* do *devetnaest* najstariji svijet u Šepurini izgovara ovako: *jedanaðest, dvanâdest, trinâdest, četrnâdest, petnâdest, šesnâdest, sedamnâdest, osamnâdest, devetnâdest*.

Zatim imamo:

dvaîset, dvaîset i jedân... tréset, tréset i dva... četresêt, pedesêt...

Broj *sto* ima dual: *dvîsta, trîsta*.

Četiri stotine izgovara se: *četire stotîne* ili *četire stð*. Tako i: *pê' stðtin* ili *pêsto, šê' stðtin* ili *šêšto* itd.

Dalje imamo: *îljada* (čuje se i *miljâr*), *dvî îljade* (ili: *dvâ miljára*) itd. Riječ *tisuća* ne postoji.

Zatim imamo: *miljûn* (ili *milijûn*), *dvâ miljûna* (ili *dvâ milijûna*) itd.

U govoru starih Šepurinjana ne postoji ni riječ *milijarda*.

e) Redni broj *treći* izgovara se *tréti*, npr.: Ja sâ' dðša *tréti*, a ôn četvrti.

f) Čuju se i ovi brojevi: *samodrŭg*, *samotrĕt*, *samočetvŕt*, a katkada i *samopĕt*, npr.: Bìlā je na píru *samotrĕta* (tj. ona i još dvoje njezinih). Dōša je *samodrŭg* (tj. on i još jedan član njegove obitelji).

ZAMJENICE

1. LIČNE ZAMJENICE

a) Lične zamjenice *jā* i *tī* te *mŕ* i *vŕ* dekliniraju se kao u štokavskom narječju, ali s ovim razlikama:

jā u *instrumentalu* ima oblik *māno'* (a ne *mnom* ili *mnome*, npr.: *Dójdŭ s māno'*!),

jā i *tī* u *genitivu*, *dativu*, *akuzativu* i *lokativu* imaju samo kratkosilazni akcent, npr.: *Dāj mĕni* (u štokavskom: *mĕni* i *mĕni*)! Ali te zamjenice u *genitivu*, *dativu* i *lokativu* imaju i oblike s kratkosilaznim akcentom na zadnjem slogu, npr.: *Dójtŭ čemo ko' tebĕ* (i: *kĕ' tebe* — od *ko' tĕbe*),

mŕ i *vŕ* u *dativu*, *lokativu* i *instrumentalu* imaju oblike *nāmi* i *vāmi*, npr.: *Dāčemo* i *vāmi*. *Dójdŭte s nāmi*!

b) Deklinacija *ōn*, *'nō* (tj. ono) i *ōna*:

Singular

N	<i>ōn</i>	<i>'nō</i>	<i>ōna</i>
G	<i>njegār</i> , <i>njegā</i> , <i>njĕga</i> , <i>ga</i>		<i>njĕ</i> , <i>je</i>
D	<i>njĕmu</i> , <i>njemŭ</i> , <i>mu</i>		<i>njōj</i> , <i>je</i>
A	<i>njĕga</i> , <i>njegār</i> , <i>ga</i> , <i>nje</i>		<i>njŭ</i> , <i>je</i> , <i>nje</i>
V	—	—	—
L	<i>njĕmu</i> , <i>njemŭ</i>		<i>njōj</i>
I	<i>njŭ</i>		<i>njō</i>

Plural

N	<i>ōni</i>	<i>ōna</i>	<i>ōne</i>
GA	<i>njŭh</i> , <i>hi</i> , <i>si</i>		
D	<i>njŭma</i> , <i>i'</i>		
V	—	—	—
LI	<i>njŭma</i>		

Evo nekoliko primjera u kojima su upotrijebljeni neki od tih oblika: *Dāj mālo* i *njemŭ* (ili: *njĕmu*)! Išli su po *njĕga* (ili po *njegār*) lŕpo (tj. čak) ŭ grad. *Eno hi* (ili *si*) *'nāmo*, *māmu* se (tj. igraju se). *O'nĕsi* (tj. odnesi) *je* (tj. joj) malo kvāsa! *Napisāla sa' je* (tj. joj) knjŭgu. *Ovō* ču ostāviti *zā nje* (tj. za nj ili za nju).

Budući da ne postoji akuzativni enklitički oblik *ju*, u slučaju kad se nađu dvije enklitike *je* (glagolska i zamjenička) jedna do druge, glagolska ispada ili ostaju obje, npr.: *Vŕdija je je* (ili *vŕdija je*). *Kā' je je* (ili *kā' je*) ulovŭja, svŭ mu je tŭnju zamrsŭla.

Gentivni i akuzativni enklitički oblik *si* (tj. *ih*) prije se više upotrebljavao. Danas se najčešće upotrebljava oblik *hi*.

2. POVRATNA ZAMJENICA SEBE ILI SE

Zamjenica *sebe* ili *se* deklinira se ovako:

NV	—
G	<i>sebè</i> (i <i>sèbe</i>)
DL	<i>sèbi</i> (i <i>sebì</i>)
A	<i>sèbe</i> , <i>se</i>
I	<i>sðbo'</i>

Dativni enklitički oblik *si* ne postoji.

3. POSVOJNE ZAMJENICE

Mòj, *móje*, *mója* i *nàš*, *nàše*, *nàša* dekliniraju se ovako:

		Singular				
NV	<i>mòj</i>		<i>móje</i>	<i>mója</i>		
G		<i>móga</i> (i <i>mogâr</i>)		<i>mojè</i>		
D		<i>mómu</i>		<i>mojòj</i>		
A	<i>móga</i> (i <i>mogâr</i>); <i>mòj</i> , <i>móje</i>			<i>moju</i>		
L		<i>mómu</i>		<i>mojòj</i>		
I		<i>mojì'</i>		<i>mojò'</i>		
NV	<i>nàš</i>		<i>nàše</i>	<i>nàša</i>		
G		<i>nàšega</i> (i <i>nàšegar</i>)		<i>nàše</i>		
DL		<i>nàšemu</i>		<i>nàšoj</i>		
A	<i>nàšega</i> (i <i>nàšegar</i>); <i>nàš</i> , <i>nàše</i>			<i>nàšu</i>		
I		<i>nàši'</i>		<i>nàšo'</i>		
		Plural				
NV	<i>móji</i>	<i>mója</i>	<i>móje</i>	<i>nàši</i>	<i>nàša</i>	<i>nàše</i>
G		<i>mojìh</i>			<i>nàših</i>	
DLI		<i>mojìma</i>			<i>nàšima</i>	
A	<i>móje</i>	<i>mója</i>	<i>móje</i>	<i>nàše</i>	<i>nàša</i>	<i>nàše</i>

Kao te zamjenice dekliniraju se još: *tvòj*, *tvója*, *tvóje*; *njegòv*, *njegòva*, *njegòvo*; *nježìn*, *nježìna*, *nježìno* (ili *njèžìn*, *njèžìna*, *njèžìno*); *njihov*, *njihova*, *njihovo* i posvojno-povratna *svòj*, *svója*, *svóje*.

Zamjenice *njegòv*, *njegòvo*; *nježìn*, *nježìno* (ili *njèžìn*, *njèžìno*) i *njihov*, *njihovo* u singularu imaju i imeničku deklinaciju, oblici koje se najčešće i upotrebljavaju, npr.: sidlja sa' na *njihovu* tovaru svè dð mora; dðšli smo u *njegòvu* bròdu. Ali u *dativu* tih zamjenica gotovo uvijek se upotrebljavaju oblici zamjeničke deklinacije, npr.: dáj tð *njegòvomu* bratu; svè je ostàvija *nježìnomu* sínu.

Duži oblici *mojega, tvojega, svojega* i *mojemu, tvojemu, svojemu* u šepurinskom govoru ne postoje.

Svđj, svđja, svđje upotrebljavaju se kao u štokavskom narječju, npr.: Pđjti ću u *svđmu brđdu* pa ća bđlo (tj. pa što bude). Jē li vđliš *svđju mđter*?

Uz imenice *brod, tršje* (tj. polje), kao i uz imenice kojima se označavaju imena domaćih životinja i oruđa za privređivanje često se upotrebljavaju posvojne zamjenice *nđš, vđš* i *nđhov* umjesto zamjenica kojima se izražava individualna svojina, npr.: Jē li 'vđ, Ante, *vđša* (umjesto *tvoja*) motđka? Vđ je *nđhov* (umjesto *njegov* ili *njezin*) tovđr. A stari vlasnik broda je rekao: »Išli su ĩtros rđno u *nđsemu* (umjesto *u momu*) brodu.«

4. POKAZNE ZAMJENICE

Imamo ove pokazne zamjenice:

'vđ ili ovđ, 'vđ ili ovđ, 'vđ ili ovđ (tj. ovaj, ova, ovo);

tđ ili otđ, tđ ili otđ, tđ ili otđ (tj. taj, ta, to);

'nđ ili onđ, 'nđ ili onđ, 'nđ ili onđ (tj. onaj, ona, ono);

'vđ ili ovđ, 'vđ ili ovđ, 'vđ ili ovđ (tj. ovi, ove, ova);

tđ ili otđ, tđ ili otđ, tđ ili otđ (tj. ti, te, ta);

'nđ ili onđ, 'nđ ili onđ, 'nđ ili onđ (tj. oni, one, ona);

volđki, -a, -o (ili *volđški, -a, -o*), *tolđki, -a, -o* (ili *tolđški, -a, -o*), *nolđki, -a, -o* (ili *nolđki, -a, -o*);

vakđv, -a, -o, takđv, -a, -o, nakđv, -a, -o;

sđ (ćuje se samo u izrazima uz imenicu *dđba* i to iza prijedloga *do* i *u*).

Pored *ovđ, otđ, onđ, ovđ, otđ, onđ* (tj. ova, ta, ona, ove, te, one) ćuje se i *ovđ, otđ, onđ, ovđ, otđ, onđ*.

'Vđ, 'vđ, 'vđ (tj. ovaj, ovo, ova) dekliniraju se ovako:

Singular

N	'vđ		'vđ	'vđ
G		<i>vđga</i> (i <i>vogđr</i>)		<i>vđ</i>
DL		<i>vđmu</i>		<i>vđj</i>
A	<i>vđga</i> (i <i>vogđr</i>); <i>vđ</i> (za neživo)		<i>vđ</i> (za neživo)	<i>vđ</i>
V	—		—	—
I		<i>ovđ'</i>		<i>ovđ'</i>

Plural

N	'vđ	'vđ	'vđ
G		<i>vđh</i>	
DL		<i>vđma</i> (i <i>ovđma</i>)	
V	<i>vđ</i>	<i>vđ</i>	<i>vđ</i>
V	—	—	—
I		<i>ovđma</i>	

Tako se dekliniraju i ostale pokazne zamjenice (osim *se* koja se upotrebljava samo kako je gore napomenuto).

Zamjenice *vakðv*, *vakðvo*; *takðv*, *takðvo* i *nakðv*, *nakðvo* imaju i imeničku deklinaciju.

Evo i nekoliko rečenica u kojima su upotrijebljeni neki od oblika pokaznih zamjenica:

Ča sê je *do sê dðba* (ili *do sê dðbe*) vrátila?

Upri' ste právi kâ' ste *do sê dðba* (ili *do sê dðbe*) sigurâli (tj. baš ste vrijedni kad ste do sada zgotovili).

Tô je bílo váko *u sê dðba dâna* (tj. u ovo doba dana).

Kí mðre voziti (tj. veslati) *s ov' vésld'*!

O' *tóga* (ili *togâr*) néce bíti ni síra ni ùne.

Ča tí je *tô u tðj* (ili *ud otðj*) vriči?

Níje zá nje divðjka *iz nê* (ili *iz onê*) kuće.

Dí je *takðvoga* za dáti (to u ironiji kažu čovjeku koji je škrt)!

5. UPITNE ZAMJENICE

Imamo ove upitne zamjenice:

kî (tj. tko); *čâ* (tj. što);

kî, *kâ*, *kð* (tj. koji, koja, koje);

kakðv, *kakðva*, *kakðvo*

čigðv, *čigðva*, *čigðvo*

kolîki, *kolîka*, *kolîko* (ili: *kolîški*, *kolîška*, *kolîško*)

Kakðv, *kakðva*, *kakðvo* i *čigðv*, *čigðva*, *čigðvo* dekliniraju se kao *njegðv*, *njegðva*, *njegðvo*. Prema tome, muški i srednji rod tih zamjenica imaju zamjениčku i imeničku deklinaciju.

Kolîki, *kolîka*, *kolîko* dekliniraju se kao *volîki*, *volîka*, *volîko*.

Deklinacija *kî*, *čâ* (tj. tko, što):

N	<i>kî</i>	<i>čâ</i>
G	<i>kóga</i> (i <i>kogâr</i>)	<i>čéga</i> (i <i>čegâr</i>), <i>čésa</i> , <i>štâ</i>
DL	<i>kómu</i>	<i>čému</i>
A	<i>kóga</i> (i <i>kogâr</i>), <i>kî</i>	<i>čâ</i>
V	—	—
I	<i>kî'</i>	<i>čî'</i>

Deklinacija *kî*, *kð*, *kâ* (tj. koji, koje, koja):

Singular			
N	<i>kî</i>	<i>kð</i>	<i>kâ</i>
G	<i>kóga</i> (i <i>kogâr</i>)		<i>kê</i>
DL	<i>kómu</i>		<i>kðj</i>
A	<i>kóga</i> (i <i>kogâr</i>); <i>kî</i> , <i>kð</i>		<i>kû</i>
V	—	—	—
I	<i>kî'</i>		<i>kð'</i>

Plural

G	<i>kĩ</i>	<i>kã</i>	<i>kê</i>
N		<i>kĩh</i>	
DLI		<i>kĩma</i>	
A	<i>kê</i>	<i>kã</i>	<i>kê</i>
V	—	—	—

Akuzativni oblik *čã* (zamjenice *čã*) upotrebljava se uvijek bez prijedloga. Namjesto toga oblika s prijedlogom se upotrebljava *štõ*, pa tako imamo: *ũ što, nã što, zãšto* itd., npr.: *Čã si rëkla? Čã nðsiš u vriči? Jê li vidiš čã? Zãšto si ga udrĩja? Nã što si se nabðja? U što češ tõ ulĩti?*

Evo nekoliko rečenica u kojima su upotrijebljeni i drugi oblici upitnih zamjenica:

O' čégã (ili ð' šta) je tõ? Zãra' čégã (ili zãra' čësã) se ljutite? U kã vriču si stãvila kosĩr? Iz kê bðce si ulĩla ũlja? Iz kógã (ili iz čigðva) je sêla? O' kakðvoga (ili o' kakðva) prũca si tõ isplëja?

6. ODNOSNE ZAMJENICE

Odnosne zamjenice su po obliku iste kao i upitne. I dekliniraju se kao upitne.

Evo nekoliko rečenica u kojima su upotrijebljene neke odnosne zamjenice:

Ajde nãmo vidi zubãca *kolĩkoga* (ili *kolĩškoga*) jðš nĩsi vidiya! *Kĩ čã činĩ, sêbi činĩ! Nĩma ga kĩ bi ðrija* po vómu (tj. po ovom vjetru). *Nõ ti je žëna kakðve nĩma* na daléko.

7. NEODREĐENE ZAMJENICE

Kao i u štokavskom narječju neodređene zamjenice su *imeničke* ili *pridjevske*.

Evo nekoliko rečenica u kojima su upotrijebljene imeničke neodređene zamjenice:

Činĩ mi se da nĩki (tj. *netko*) šũška na vrãtima. Nije *nĩki* (tj. *nitko*) iša š njĩ' u bródu. *Nékã mi kĩ* (tj. *itko*) dójde pĩtãti, pãšcu o' prëše za dãti mu! *Jê li dõnija čakð* (tj. *štogod*)? *Dãj mu barënko* (tj. *barem*) *čakð'* (ili: *čakðr, čakðder, čakðëra*)! *Kũpi čã mu drãgo!*

Evo i nekoliko rečenica u kojima su upotrijebljene i neke pridjevske neodređene zamjenice:

Čãco, bĩja je dõša nĩki čovĩk i pĩtã dĩ si.

Ne badãje óna *nĩčigove rĩči*.

Nékã mi ĩka žëna u sêlu rëče dã sa' *kã'* (tj. *kada*) *slagãla*.

Dã mi je bĩlo imãti kakðvu kðd (tj. *kakvu god*) *tãklju*, né bĩ mi bĩla utëkla (riječ je o *zmiji*).

Između *ni* i *neodređene zamjenice* ne umeće se prijedlog, npr.: *Udrĩja ga zã ništa* (tj. *ni za što*). *Nëču s nĩki'* (tj. *ni sa kime*). *Nëče ko' nĩkogar* (tj. *ni kod koga*). *Nĩma' ti u nĩčëmu* (tj. *ni u čëmu*) *donĩti*.

GLAGOLI

U šepurinskom govoru postoje ovi glagolski oblici: *infinitiv; prezent, perfekt, pluskvamperfekt, futur i futur egzaktni; imperativ, kondicional sadašnji i kondicional prošli, prilog sadašnji, pridjev radni i pridjev trpni*.

1. INFINITIV

a) Ispred infinitivnoga nastavka najčešće imamo kratkosilazni akcent, npr.: *nositi, trpiti, masiti, svršiti, kopati, tiščati, klječati, rovati* (tj. revati), *ležati, kupovati, potkovati* itd.

Ako je slog ispred toga kratkosilaznog akcenta dug, infinitiv ima dva akcenta, npr.: *lizati, puščati, biliti, mišati, potézati, zanovétati, zadúšiti, smúniti se, mámiti se* (tj. igrati se) itd.

Kada se infinitivu doda prefiks, akcent se ne mijenja, npr.: *štiti — prošiti, loviti — uloviti, kupovati — nakupovati, trésti — istrésti, vïrovati — povïrovati, víriti — izviriti* itd.

Ako pak osnova počinje vokalom *i* koje je prešlo u *j*, akcent se, razumije se, nalazi na prefiksu, npr.: *pójti, nájti, obájti, zájti, pðjsti* i dr.

b) Infinitiv se upotrebljava:

1) iza prijedloga za umjesto glagolske imenice, npr.: *vô mi je za posijati* (tj. za sijanje); *nisu tó rúke za kopati* (tj. za kopanje),

2) veoma često umjesto prezenta s veznikom *da* (pogotovo iza glagola koji znače kretanje), npr.: *dôšla sa' porúčiti mu pð tebi; vrátilja se kúpiti tobáka; grê kopati u Mržanac; čekaju ukrcâti se* (tj. da se ukrcaju, za mornare); *jê li ih vidiš idriti* (tj. je li ih vidiš da dolaze jedreći),

3) u imperativu iza riječi *nemôj, nemôjmo, nemôjte* kao i u drugim imperativnim rečenicama, npr.: *nemôj plâkati; nemôjte potézati; ne drčâti* (tj. ne trči ili ne trčite); *nê toliko išti* (tj. ne jedi, ili, ne jedite toliko); *nê ljútiti mäter* (tj. ne ljuti, ili, ne ljutite mater); *nîma izabîrati* (tj. ne smije se izabirati); *nîma túći se s nîki'* (tj. ne smiješ, ili, ne smijete se tući ni sa kime); *kopâti, kopâti* (tj. treba da obrađujete zemlju jer bez toga nema hrane); *voziti, voziti* (tj. moramo veslati jer je vjetar slab pa ako se budemo uzdali u jedro, kasno ćemo kući); *imate se ð'ma vrâtiti* (tj. morate se odmah vratiti); *imaš doniti vâmo* (tj. moraš donijeti ovamo); *ð'ma učiti* (tj. odmah idi, ili, idite učiti); *nîka' grûbe rîči govórâti* (tj. nikada ne smiješ, ili, ne smijete ružno govoriti); *nîka' skákâti po túji' brodîma; rêd va' je pójti nð málo trávé doniti; rêd ti je ispaljâti brôd,*

4) u rečenicama kojima se izražava prijekor, npr.: *dâ je dôbro žderâti i ništa ne ráiti* (rečenicom se upućuje prijekor lijenoj osobi); *dâ je spâti cílu nðč po škâvo' i ne voziti* (prijekor je namijenjen ribaru koji se teško prihvaća vesla); *najbðlje je siiti i ništa ne ráiti* (to je također prijekor lijenome),

5) iza perfekta glagola *vîiti* (tj. vidjeti) umjesto perfekta s veznikom *da*, npr.: *vîdija sa' je nôde prinîti brîme* (tj. vidio sam je ondje da je prenijela breme); *vîdija sa je próti vóde* (tj. vidio sam je da je prošla ovuda).

c) Često se upotrebljavaju tri infinitiva jedan do drugoga u istoj rečenici, npr.: *valja znāti pomđči dīgniti brīme; čekaju te za ūti učiti se kúpāti* (tj. plivati); *kakđ ga nīje srām, čovīk mlād i zdrāv pa dđjti prosīti ūsti!*

Ponekad se u istoj rečenici upotrijebe čak četiri infinitiva, npr.: *dī će đn zaborāviti pđjti kúpiti pāliti* (tj. duhana); *mđre potređviti dđjti pomđči brāti vīšnje; nemđj me pđsli činīti vrātīti se vazēsti pīti!*

d) Krajnje i infinitivnog nastavka nikada se ne odbacuje, npr.: sutra ćemo sve *kúpiti*; valja ga *čekati*; pomozī mi *dīgniti* brīme!

2. PREZENT

a) Glagoli koji u 1. licu singulara prezenta imaju nastavak *-im*, u 3. licu plurala nemaju nastavak *-e* nego *-u*. Tako npr. od glagola *molīti* 3. lice plurala glasi *mđlu* (a ne *mole*), od *govōriti* — *govōru* (a ne *govore*), od *ležāti* — *ležū* (a ne *leže*), od *spāti* — *spū* (a ne *spe*) itd.

b) Često se upotrebljava *historijski* i *futurski prezent*, npr.: *sīnoč stojmo* na ponīstri i *slūšamo* kākđ se njīh dvē *kāraju*; sutra *grēmo* kopāti māslīne.

Da bi se historijskim prezentom bolje iskazalo trajanje radnje u prošlosti, ponekad se ponavlja oblik prezenta, npr.: *muč' jā* i *muč'* i svē oslihūje' čā óne govōru.

c) U glagola *pēči*, *rēči*, *mđči*, *striči* itd. u 3. licu plurala mjesto *k* ili *g* imamo *č* ili *ž* (kao i u ostalim licima). Tako 3. lice plurala tih glagola glasi: *pečū* (a ne *peku*), *rēču* (a ne *reku*), *mđžu* ili *mđru* (a ne *mogu*), *strižū* (a ne *strigu*).

3. IMPERFEKT I AORIST

U običnom govoru nema ni imperfekta ni aorista. Umjesto tih glagolskih vremena upotrebljavaju se perfekt i historijski prezent.

Čuju se ipak oblici imperfekta glagola *bīti*: *bīšem*, *bīšeš*, *bīše*, *bīšemo*, *bīšete*, *bīšu*. Ti se oblici upotrebljavaju u značenju *trebalo je da* i uvijek s infinitivom nekoga glagola, npr.: *bīšeš pobīgniti* (tj. trebalo je da pobjegneš); *bīše đn pđjti* (tj. trebalo je da on pođe); *bīšemo svī vīkāti* (tj. trebalo je da svi vičemo).

Imperfekt se čuje i u poslovcī: *U radīše svēga bīše*, *u ščedīše jđš* i *vīšje!*

I aorist se ponekad čuje u poslovcīma, npr.: *Dvā lđša ubīše Mīloša!* Aorist se prije čuo u kazivanju ili pjevanju narodnih pjesama, npr.: *Kada Turci Kotar zarobīše / Pohārāše dvore Jankoviča / Zarobīše majci hranitelja ...*

4. PERFEKT

a) U nestvarnim, rečenicama s veznikom *da* ponekad se umjesto perfekta kojega glagola upotrijebi perfekt glagola *mđči* s infinitivom dotičnoga glagola i to onda kad se nestvarnom rečenicom želi kazati posljedica neugodnosti ili nesreće koju je mogao doživjeti određeni subjekt, npr.: *Dā sa' mđga nōde*

prójtí (tj. da sam ondje prošao), *bílo bi i mēne čakò dopàlo po glávi*. *Dà smo mòdgli opàrtiti* (tj. da smo se otisnuli iz luke), *bíli bimo špòrko pròšli*.

b) Perfektom se ponekad izražava zapovijed. Tada rečenica počinje veznikom *da*, npr.: *Dà si svē pòđa* (tj. sve pojedí)! *Dà si se ð'ma vrátíja* (tj. odmah se vrati)!

5. PLUSKVAMPERFEKT

Pluskvamperfekt se uvijek tvori perfektom, a nikada imperfektom pomoćnoga glagola *biti*, npr.: *Bíja je ùmra*, a mí lēšto ga tári, tári i táko u zà'nju otvórija òči! *Kà' smo mí dòšli nà more, ví ste ùpra' bíli òdvili* (tj. odvili jedro). *Sví smo ga bíli prikrižili* (tj. svi smo mislili da će umrijeti).

6. FUTUR

a) Futur glagola koji se u infinitivu svršavaju na *-ti*, u slučaju da se infinitiv nalazi ispred enklitičkih oblika, tvori se odbacivanjem cijeloga infinitivnog nastavka i dodavanjem enklitičkih oblika infinitivnoj osnovi, npr.: *izvrnùćemo se* (tj. prevrnut će nam se brod); *kúpíču tovàra*; *pobràčēš do pòdnē*.

Ponekad se ne odbacuje infinitivni nastavak (pa ni krajnji vokal *i*), npr.: *Stàti ću Pomarkíča* (tj. pristat ću brodom kod Markíćeve kuće). Ovakvi oblici futura se rijetko upotrebljavaju.

U potvrdnoj rečenici ako je enklitički oblik glagola htjeti ispred infinitiva, uvijek se upotrebljava lična zamjenica i nikada se infinitivu ne odbacuje krajnje *i*, npr.: *já ću nositi* (a ne: *ću nosit*); *mí ćemo se vrátiti* (a ne: *ćemo se vratiti*).

U upitnoj rečenici ispred infinitiva uvijek se upotrebljava puni (naglašeni) oblik pomoćnog glagola *htjeti*, npr.: *Očete li marendàti* (a ne: *Čete marendat*)? *Očeš li dójti* (a ne: *Češ dojti*)?

Futur glagola *iti* kao i onih koji su složeni od tog glagola i prefiksa (*nájti, zájti, pójti* itd.) tvori se kao i futur glagola koji imaju infinitivni nastavak *-ći*, npr.: *dójtí ćemo, iti ćeš, nájti će* (ili: *mí ćemo dójti, tí ćeš iti, ónī će nájti*) itd.

b) Uz prezentske izraze *jâ misli'*, *činī mi se* i još neke često se upotrebljava futur glagola *biti* i *pridjev radni* glagola kojega bi radnju trebalo iskazati perfektom, npr.: *Jâ misli' dà će bīti dòšša* (tj. da je došao). *Jâ misli' dà se neće biti jòš vrátīli* (tj. da se nisu još vratili). *Svē mi se činī dà ćeš bīti rēka* (tj. da si rekao) i *'nò ča nīsi smīja*. *Govóru dà ćeš mu bīti dā* (tj. da si mu dao) stò iljad. Oni mislu *dā će tó bīti kikòr učinīja* (tj. da je to tkogod učinio) za dešpēt.

7. FUTUR EGZAKTNI

a) Od starijih Šepurinjana može se čuti futur egzaktni koji je sastavljen od svršenog oblika prezenta glagola *biti* (*būde'*, *būdeš*, *būde* itd.) i *infinitiva* glagola koji se konjugira, npr.: *Ako būde' mòči* (umjesto: *ako bude' moga*),

doniču ti. Ako *būdeš* tī *pěči* (tj. ako budeš pekla kruh u svojoj peći), stāvi i mója dvā hljība! Ako *būdeš drčāti* (tj. ako budeš trčao), pāsti češ (ili: pāščeš).

b) Umjesto futura egzatnog često se upotrebljava futurski prezent, npr.: Nēće rúčiti prije něgo *iskōpaju*. Ako je *vīdiš*, réci je (tj. joj)!

c) U zavisnoj rečenici nikada se ne upotrebljava futur umjesto futura egzatnog. Tako npr. u Šepurini *ne kažu*: Ako češ *rā'iti*, *imāčeš*, nego: Ako *būdeš rā'iti* (ili: *rādija*), *imāčeš*.

8. KONDICIONAL

a) Evo npr. glagola *voziti* (tj. veslati) u *kondicionalu sadašnjem* (kad je pridjev radni u muškom rodu):

já bi' vozija (ili *vozija bi'*)
tī bi vozija (ili *vozija bi*)
ōn bi vozija (ili *vozija bi*)
mī bimo vozili (ili *vozili bimo*)
vī bite vozili (ili *vozili bite*)
ōnī bi vozili (ili *vozili bi*)

Evo istoga glagola i u *kondicionalu prošlom* (pridjev radni je također u muškom rodu):

já bi' bija vozija (ili *bija bi' vozija*)
tī bi bija vozija (ili *bija bi vozija*)
ōn bi bija vozija (ili *bija bi vozija*)
mī bimo bīli vozili (ili *bīli bimo vozili*)
vī bite bīli vozili (ili *bīli bite vozili*)
ōnī bi bīli vozili (ili *bīli bi vozili*)

Umjesto *rěka bi* (tj. rekao bih) čuje se *bi' rěka* (bez lične zamjenice), npr.: *Bi' rěkao* (tj. rekao bih) *dā* če *nevěra*. *Bi' rěka* *dā* če *okrėniti* na *būru*.

b) U pogodbenim rečenicama u kojima iza veznika *da* dolazi prezent ili iza veznika *kad* kondicional sadašnji, umjesto prezenta ili kondicionala imamo *infinitiv*. Tada rečenica uvijek počinje veznikom *da*, a između njega i infinitiva stoji enklitički oblik lične zamjenice i enklitički oblik 3. lica prezenta glagola *biti*. Tako npr.

umjesto *da znā'* ili *kā' bi' znā* kaže se i: *dā mi je znāti*,
umjesto *da ima'* ili *kā' bi' imā* kaže se i: *dā mi je imāti*.

Evo dvije rečenice koje će to još bolje ilustrirati:

Dā mi je imāti (tj. *da imam* ili *kad bih imao*) *tvóje gōdine*, né *bī' se bojā* ni *Bōga*. *Dā va' je dāti rūku* (tj. *da vam se pomogne* ili *kad bi vam se pomoglo*), *sigurāli bite* (tj. *zgotovili biste*) *dō noči*.

Ovakvim kondicionalnim oblikom često se izražava želja i u prostoj rečenici, npr.: *Ē dā mi je mālo zaspāti!* *Ē dā mi je biti mlād!* *Dā mi je imāti pinēz!*

U pogodbenim rečenicama imamo konstrukciju s infinitivom i umjesto perfekta ili kondicionala prošlog. Tada između veznika *da* i infinitiva stoji

enklički oblik lične zamjenice i bezlični oblik perfekta glagola biti (*je bilo*), npr.: *Dà na' je bìlo imàti* (tj. *da smo imali* ili *kad bismo bili imali*) òsti u bródu, né bì na' bila utèkla (riječ je o hobotnici).

Često se takvi kondicionalni oblici s infinitivom upotrebljavaju bez lične zamjenice, ali u složenoj rečenici ona se podrazumijeva iz smisla glavne rečenice ili iz govorne situacije, npr.: *Dà je bìlo znàti* (tj. *da ste znali* ili *kad biste bili znali*) dà će cina poskočiti pa kúpiti svē (tj. pa da ste kupili sve), bìli bite pogodili.

Takvi kondicionalni oblici s infinitivom upotrijebljeni bez lične zamjenice, u prostoj rečenici imaju značenje *trebalo bi*, ali i imperativno značenje (tj. značenje blažeg indirektnog imperativa), npr.: *Dà je bìlo pójti bròd ispaljãti!* Dakle, ovakve rečenice s obzirom na smisao sadrže elemente i kondicionala i imperativa.

c) Umjesto 1. lica singulara kondicionala sadašnjeg često se upotrebljava perfekt glagola moći i infinitiv glagola koji ga dopunja, npr.: *Mògla sa' ìti* (tj. išla bih) *ubràti* málo blítve, a! *Mògla sa' za ručãk skùvati* málo kãše (tj. ja bih za ručak skuhalo malo kaše)! *Mòga sa' sã' vézãti 'nē ùdice* (tj. ja bih sada vezao one udice)!

Takvom konstrukcijom zahtijeva se u blažoj formi pristanak (dopuštenje ili slaganje) za izvršenje radnje o kojoj se u rečenici govori.

d) Umjesto izraza *kì bi bìja rěka* (tj. tko bi bio rekao) imamo: *kì bi bìja rěči* (infinitiv mjesto pridjeva radnog), npr.: *Kì bi bìja rěči* (tj. tko bi bio rekao) *dã će donãs* (tj. danas) *dažiti*. *Kì bi bìja rěči dà će se òn noliki izúći* (tj. da će onoliko narasti).

Također umjesto izraza *kì bi rěka* (tj. tko bi rekao) imamo: *kì bi rěči*, npr.: *Kì bi rěči dà je óna takðva*. *Kì bi rěči da òn mòre noliko nositi*.

9. IMPERATIV

a) Glagoli sedmoga razreda 1. vrste kojima se infinitivna osnova svršava na -i, u nastavcima imperativa nemaju glasa *j*. Tako npr. imamo: od *uliti* — *ulì, ulìmo, ulìte*; od *pokřti* — *pokřì, pokřìmo, pokřìte*; od *ubiti* — *ubì, ubìmo, ubìte*.

b) Evo imperativa još nekih glagola: od *ìsti* (tj. jesti) — *ì, ìmo, ìte*; od *dovèsti* — *dovèdi, dovèdìmo, dovèdìte*; od *privèsti* (tj. prevesti, brod ili što brodom) — *privèzi, privèzìmo, privèzìte*; od *zrijãti* ili *zdrijãti* — *zrijãj, zrijãjmo, zrijãjte*; od *stãti* — *stãni, stãnìmo, stãnite*; od *dójti* — *dójdi, dójdìmo, dójdìte*; od *ìti čã* (tj. otići) — *ãjde čã, ãjmo čã, ãjte čã*; od *oditi* (tj. hoditi) — *ódi, ódìmo, òte*.

Drugo lice singulara i plurala imperativa često se izriče perfektom i tada je na početku rečenice veznik *da*, npr.: *Dà si tð svē pðja* (tj. pojeo)! *Da nìste tãmo pùno stãli* (tj. tamo se ne zadržavajte dugo!) *Dà si bìja právi i da nìsi ljútija bàbu* (tj. budi dobar i ne ljuti babu)!

d) U imperativnim rečenicama glagolski oblik se ponekad izostavlja, npr.: *Nē bósima nogãmi vãn* (tj. ne izlazi bos iz kuće)! *Nē ù brod* (tj. ne ulazi u brod)! *O' ma dðma* (tj. idi, ili, idite odmah kući)!

e) Imperativ se izražava i negativnim oblikom prezenta u upitnoj rečenici koja se započinje zamjenicom *ča*, npr.: *Čā ne n̄simo* (u imperativnom značenju: nosimo)? *Čā ne berēte* (u značenju: *berite*)?

Ispred takvih upitnih rečenica često se izgovara uzvična ili upitna rečenica s glagolom *činīti*. Npr.: *Čā činīmo! Čā ne n̄simo? Čā činīte? Čā ne berēte? Čā činīš! Čā ne grēš?*

f) U Šepurini se čuje i historijski imperativ, npr.: *Jā mu svē čīni: ē k̄řpaj ga, p̄rī ga, ē kūvaj mu, ē dīcu mu čūvaj! Pa kāj dā mu nīsā' nīšta učinīla. Uzme' ti jā kōma' smokovinē pa ūdri po n̄jōj d̄d̄kle je nīsā' ubīla* (riječ je o zmiji)!

10. GLAGOLSKI PRILOZI

a) U šepurinskom govoru nema glagolskog priloga prošlog. Umjesto njega upotrebljava se vremenska rečenica s perfektom koja se započinje veznikom *ka'* (tj. kad) ili *či'* (tj. čim), npr.: *Kā' je d̄ša d̄ma* (umjesto: *došavši doma*), *đ'ma je īša lēči. Čī' je prošīla dā je pogīnija* (umjesto: *prošivši da je poginija*), *pāla je u afān* (tj. onesvijestila se).

b) Neki glagolski prilozi sadašnji postali su pridjevi, npr.: *smrdēča rība, buduči zēt, dojdūča nedīlja* (čuje se i: *nedīlja kā p̄va dōjde*), *dobrostojećā familja, gorūča sviča, nosēča žena* itd.

c) Evo priloga sadašnjeg nekih glagola: *tonēči* (od *tonīti*), *trpēči* (od *trpīti*), *gorēči* i *gorūči* (od *gorīti*), *k̄pajuči* (od *kopāti*), *balājuči* (od *balāti*, tj. trčati), *navigājuči* (od *navigāti*), *vīrujuči* (od *vīrovati*), *pūšeči* (od *pūhāti*), *smījuči se* i *smījuči se* (od *smījūti se*), *klječēči* i *klječūči* (od *klječāti*, tj. klečati), *z̄dbljuči* (od *zobāti*).

11. GLAGOLSKI PRIDJEVI

a) U složenim rečenicama glagolski pridjev radni često se ponavlja i to iza riječi koja vrši službu veznika, npr.: *čā činīja činīja* (ili: *čā činīja da činīja*), *ne m̄reš mu pom̄dči. Dī īšla īšla* (ili: *dī īšla da īšla*), svūdi je prāti nesrīča. *Čā īja īja* (ili: *čā īja da īja*), nīkako ne m̄re uzdebelīti.

b) Glagolski pridjev radni imamo u vremenskim rečenicama kojima se izriče kletva, zaklinjanje i sl., npr.: *Ka' tīja* (tj. kad budeš htio), *ne m̄ga! Kā' ti jā vīše p̄d̄ša p̄rīko p̄rāga o' kūče, ūmra* (tj. neka umrem)!

c) Oba glagolska pridjeva češeće se upotrebljavaju u izrekama i poslovičama, npr.: *Māti bīla, māti mīla! Oznānjen* (tj. obaviješten), *spāsen! Opāren pūše i na m̄zlo!*

d) Evo nekoliko pridjeva trpnih nekih glagola: *pojđēn, pojđēna, pojđēno* (od *p̄jstī*, tj. pojesti), *spāsen, spāseña, spāseno* (od *spāsīti*), *pozobān, pozobāna, pozobāno* (od *pozobāti*), *zapūščen, zapūščēna, zapūščēno* (od *zapūstīti*), *nāčet, nāčēta, nāčēto* i *nāčmet, nāčmeta, nāčmeto* (od *načēti*), *smetēn, smetēna, smetēno* (od *smēsti*).

12. PASIVNI OBLICI

Pasivni oblici u šepurinskom govoru rijetko se upotrebljavaju.

Neki glagoli, kao npr. *izùti se*, *obùti se*, *obùčì se* i sl., imaju pasivni oblik s imperfektom i infinitivom pomoćnoga glagola *biti*, npr.: *bìše bìti izujèn* (tj. trebao je biti izuven); *bìšu bìti obujèni* (tj. trebali su biti obuveni). *Bìšemo bìti obučèni* (ili *obùčèni*), tj. trebali smo biti obučeni.

Često se pasivno stanje izražava povratnim glagolima, npr.: *Přve mǎške se ù more topù. Tǎkđ se rǐba ne čǐsti.*

NEPROMJENJIVE RIJEČI

1. PRILOZI

a) U šepurinskom govoru nema priloga *proljetos*, *ljetos*, *jesenas* i *zimus*. Ali postoje: *ìtros* ili *ìtroska* (tj. jutros), *nočǎs* ili *nočǎska*, *danǎs* ili *danǎska* (čuje se i: *donǎs* ili *donǎska*), *večerǎs* ili *večerǎska* i *sinjoč* (tj. sinoć).

b) Mnogi se prilozi završavaju na sufiks *-ice*, npr.: *dlǎnomice* (tj. dlanom), *gǔzomice* (tj. strašnjicom), *ìgomice* (tj. ležeći), *pǐpomice* (tj. pipajući), *skǔpomice* (tj. skupljenih stopala) itd.

Evo rečenica u kojima su upotrijebljeni ti prilozi: *Udrǐja ga dlǎnomice ù nos. Srǐča dǎ je pǎ gǔzomice. Ne mđreš ìsti tǎko ìgomice! Nǎjdi pǐpomice sviču pǎ je ùžgi! Skočǐja je skǔpomoce.*

c) Čuju se i priloški komparativi *vanǐje*, *unutrǐje* (ili *nutrǐje*) i *krajnǐje*. Oni se ponajviše upotrebljavaju u vrijeme plovidbe.³

2. PRIJEDLOZI

a) Prijedlogu s često se dodaje *u*, npr.: *Uvǎti su óbe rǐke! Dđšla je su trǐ čere.*

Taj prijedlog se ne javlja u instrumentalu sredstva, uglavnom kao i u štokavskom, npr.: *Tđ češ bđlje lašúnđ' (tj. mašklinom) nđgo motǐko'. Ùdri šǐbico' pđ njemu pa drǔgi pǐt nēče tđ ućinǐti!* Ali: *Š čǐ' (tj. čime) si ga udǐla?*

U instrumentalu ispred *č* i *nj* umjesto *s* imamo *š*, npr.: *š njǐ' (tj. s njim), š njegđvo' sestřđ', š čigđvi' ditđto', š Čirđ'* itd.

b) Umjesto *bez* i *kroz* stariji svijet kaže *brez* i *proz*.

c) Često se upotrebljava i prijedlog *sumpra* (tj. prema, nasuprot).

3. VEZNICI

Umjesto *ili* kaže se *oli* ili *o*, npr.: *Dđjtǐ ču đli jǎ đli đn. Plǎtǐče o Mǎte o ìve.*

4. UZVICI

Evo nekih uzvika kojima se u Šepurini obraćaju životinjama:

uzvikom *šiku* dozivaju svinju; uzvik *mūs* upotrebljavaju za dozivanje mačke, a *müc* za njezino tjeranje; kad žele da magarac brže ide, obraćaju mu se uzvikom *čüş*; kokoš tjeraju uzvikom *uš*, a kad je dozivaju, kažu *čũki*; kad dozivaju mazgu ili kobilu, kažu *njã*; kozi se obraćaju s *kęc*.

IZ ČITANKE

NA ŠKÓLJU

Dvã sãla na málomu škólju

Na vómu málomu škólju dvã sãla. S jũga jẽ'no, z bũre drũgo. I pũt o' je'nóga do drũgoga.

Ko' pũta izdũbãli krĩž u stĩni za sinjãti dõkle je jẽ'no i dĩ poćimlje drũgo sãlo.

Dvã sãla na málomu škólju i dvã kapošãnta.

Sãlã su blĩzu, kapošãnti jõš blĩžje. Mõga bi se stĩnõ' ĩtniti o' je'nĩh cumprĩso do drũgih.

Na málomu škólju dvã sãla i dvã gõvora.

Jẽ'ni se rũgaju drũgima kãko govóru.

Dvã sãla na je'nómu málomu škólju i svãko ĩma svõj štandařac, svõju ćũd, svõje šẽste...

Dvã susĩda

Dvã pũva susĩda — kũća uz kũću — vãj se kãřãli. Nĩma grũbe rĩći kũ nĩsu rãkli jedãn drũgomu.

U kãrbi i prõpasnosti doćẽkali stãrost. I smĩřt i' dõšla nẽ u ĩsti dãn, nẽgo u ĩsto ĩtro. Pũhãla je fortũna jũga i morẽte su i' bãcãle slãp svẽ do vrãt.

Sãlo ućinilo jedãn sprõhod za je'nóga i drũgoga.

Starijega nosili u kãsi, a mlãdega u pokrvãlu o' ĩste seljanskẽ kãse.

Zakopãli hi u jedãn grẽb. Lẽgli hi je'nóga do drũgoga. Sãmõ su ĩspo' glãvẽ stãvili svãkomu svõj kušĩn.

Prođĩvke

Nĩma ga na škólju kĩ nĩma kakovukõr prođĩvku.

Mãtu zovũ Kãleb jẽrbo s on' nõso' i kãko gljẽda i okriće glãvu prãvi je kãleb.

Šimãka mãla tusnã, a žvẽlta, žvẽlta. Nĩka' je ne zovũ Šimãka nego Bũha: Bũha, dĩ ti je sĩn? ... Dõjdi, Bũha, vãmo ko' nãs! ...

Tõnka bilĩćasta žãna. Prõzvali je Sĩpa. A sĩna je Pãuk.

Tãdu zovũ Knjẽz, Rõku Bãlavica, Jũrku Põtkã ...

A dī je jósče Kukurŕk, Grmálj, Škúlja...

Nikomu nĭsu prodĭli ĭme Zubáč, Dŭt, Šarag... něgo svĕ ĭmĕna o' grezĕ rĭbe.

Nĕ zna' kákò su Trĭlju pròzvali Trĭlja. Bĭče bĭla pŭno lĭpa kà' je bĭla mláda.

Garòful

Pri' kŭčo' u vĕliko' pitáru na zĭdu réstĕ garòful. Màlo je nakòvih garòfulo. Cvĭt mu vĕliški, vĕliški. Mrljŭši š njĭ' cílo privrãče.

Rašĭrĭja se pŭno pŭno. Kà' mu se u prolĭče pŭpi rastvòru, díkà ga je gljĕdati ròzastoga — vĭdĭš o' pŭta i po pedesĕ' cvitò.

Pedesĕ' cvitò — pedesĕ' vrŭlj o' mŕljuha. Pa kakòva mŕljuha! Dà si najvĭšje ljŭt, zabòdi glãvu mĕju cvĭte mu, ð'ma ĉe te pròjti ljutĭlo!

Ima i drŭgih garòfulo. Lĭpĭ su i óni za vĭ'iti, àli ne mrljŭšu. Kaj dà su umĭtnji. Stãvĭja ga pò' nos i ne stãvĭja — svĕ isto.

Ĉa ĉĕ ti garòful brez mŕljuha?

Grĭblje

Na vómu škólju sve grĭblje grĭblje — na ĭljade i ĭljade hi.

Ĉŭti ĉĕš dĭ škòljar govòri: »Znã' jã njĕga — ja sã' š njĭ' u grĭblji... Ajmo poravnãti grĭblju!... Grĭbljenik ti mòre bĭti i dŭšmani'...«

Kákò bi se brãča podĭllla àko ne stãvu grĭblju? Vĕlike piljòške zabodŭ u zĕmlju i ěto ti grĭblja! Oli u krŭgu izdŭmbľju krĭž i tò nãmo i vãmo i ònda pobodŭ piljòške ĭzmeju je'nóga i drŭgoga krĭža.

Vrãg su grĭblje. Zãra' njĭh se ljŭdi kãraju i zã prsi vãtaju. I zŭbima škŕplju.

Ako grĭbljenik néĉe, ne smĭ mãsľina résti prĭko grĭblje, ni lóza prŭt prŭžiti, ni mĕndula grãnu iskrĭvĭti.

Grĭblja zapovĭda dòkle se mòre šĭpãk smĭjãti i smòkva zŕĭjãti i ĭst dòkle mòre pãsti.

A grĭbalj na škólju na ĭljade na ĭljade.

Ljŭdi u vómu sĕlu

U vómu sĕlu na vómu škólju ljŭdi su kaj u dŕugi' sĕlima. Seljãci.

Jĕ'ni su ĭmãli bròde, a drŭgi nĭsu. Jĕ'ni zĕmlje kaj tražĕte, drŭgi kŭkavo i kružľjĭvo, a trĕti šòli težãške žŭľje. Je'nĭma su kŭĉe bĭle kaj crĭkve, drŭgima kaj pojãte.

Svĭ su ĭmãli svòje žĕne i svòju dĭcu, svòje túge i svòje smihe, svòje ĉŭdi i svòje grĭhe.

Danãska svĭma rŭke stãre stãre. Jĕ'nako kaj njĭhove ĉŭdi.

Kaj ĉã su pŕĭje volĭli 'nò ĉã su volĭli i danãska vòlu 'nò ĉã je za volĭti i mrzŭ 'nò ĉã je za mrzĭti.

I pŕĭje su u kaĉãnãmi sidĭli i pĭsme pĭvali i bòge bogãvãli i ròge rogãvãli.

I pŕĭje su volĭli se kà' je bĭlo za volĭti se i kãrãli se kã' je bĭlo za kãrãti se.

Danäska svíma díca daléko daléko. Kaj njhova mládost. I sví su jě'nako sâmi — u starósti.

I sví su danäska síti síti. I sví ímajú svóju bròd i crljèni kròv. I stáre stáre čúdi.

Zímska nòč u škòljarsko' sèlu

Čí' se zaškúri, sví su bròdi u pòrtu — òstran kogakòr ríbarskoga.

Počèkaj jòš màlo màlo, dójtí će i ríbari! Néče pùno pròjtí, udùniče se svíča i u njhovoju kùči. Ostáče gorítí šòli u tovéрни.

Necèš čúti òvcu blejàti nítí továra rovàti. Šòli češ kadikà' čúti káko trešetaši u tovéрни túčù číccima po stólu.

Ni pás néče zalàjati.

Màlo poponòdu čúti češ gòvor i kàšalj. Tò se zatvòra tovérna. Onda će i továri zarovàti.

Pòsli tóga tíšina tíšina — àko níje vítar.

Ako je vítar, zavíjàče niz kantúne i lúpàče kakòr vràtnica o' ponístre. I mòre će túci u parapèt o' múla.

Dòdne će se počéti užígljati svíče po kùčami.

U škòljarsko' sèlu

Pùn múja gajèt i kajlčo. Ni jě'no ídro da češ ví'ti. Ulàzu, izlàzu brez uvàtiti véslò.

Ka' šúškaju motóri o' brodò, ni pás íspri' bikaríje víšje ne làje.

Pùno nòvih crljènih króvo i stárih dímnjako. Ni jedàn dímnjak víšje ne dími.

Stári zídí i nòve škúre na ponístami — píturàne.

U pùno kùč zími níder níkoga. A líti živo, živo.

Kampanèl, stára críkva, nòva críkva... Zvòni zvonù, ma svíta màlo màlo. Zjápù prázni bànci u stároj i nòvoju.

Skùla víšje ne zvoní. Četíri dítèta u cílomu sèlu.

Níder ní komínjo, ní komòštar, ní vídar, ní lušijáčo, ní takáčo, ní kàmenic.

Još kikòr kotàc.

U tovéрни mòreš se káfè napítí.

Otvóri špínu i tóči kòliko òčeš! Úpri u botùn i èto tí i svítla, i ògnja, i písmè!

Príko gòdine pùno spròhodo. Sví dójdu u spròhod. I glázbu íz grada dovedù. Víšje púti mrtvòga ne nòsu, nègo ga poríju u kolicima, jèrbo je sve mànje níh kí bí ga mògli nosítí. Zatò su vàs pút do kaposànta poci-mentàli.

Vrúci lítnji dån

O'ma je ítros bílo vrúče. Vítra, čà je rèči, kàj ní iz júst.

I dímina drží od ítros ràno. Dímina maglíca.

Kdolo dvi-tri ũre popódně nima něgo za izgoriti. Nider nikakova lam-bika. Lipo u mrzgāvcima čutiš žeščinu o' zemljě. U gřlu kaj da te ništo páli. Fermáje ti rešpř.

Čakōr tākneš gorī. Mōga bi nā suncu jāje sorbulāti.

Ako váko ozdōl i dōjde kikōr refullič, tō je kaj da te kí ōgnjo' kádi.

Čūješ kikōr gliser munjéskāti po tražětu.

Čūješ i mlādot kúpāti se. Skāču iz parapěta. Smíju se i víču dā je mōre kaj lušija.

A ōnda ũpra' kā' je bílo najvrūče, učinilo mālo bōljega fijāda i tō o' majštrāla. I spāsilo.

Dví māsline

Dví māsline réstū na křšu — pešēs' mětri jě'na o' drūge. Práve košije.

Jě'na — 'nā s jūga — pústila žile děli pū' prizīda dī se skúplja zémlja ka' vōde děru křš, a drūga raštrkāla žile na svě bānde — najmānje sūmpra prizīdu.

Přva réstě kaj iz vodě. Dūplo je vīšja od ově z būre. 'Vā šōli kúlja, a i ne modřl se kaj 'nā vīšja.

Gospodār hi čisti, kdpa hi, bāci gnjōja řpo' je'ně i drūge — debōto dādě vīšje 'vōj mājnoj, āli čā je korīst kā' su je žile u kruzīma.

'Nā přva se lipo snāšla i dōbrō je je, a 'vōj žutljīvici někā je i gōre kā' se nīje znāla snājti.

A mōre bīti i tō da svāka ĩma svōju sūdbu.

Sěda' břda na škōlju

'Vī mālī škōlj ĩma sěda' břdo. Kaj Řīm římski.

Břda se zelenū. O' māslin, smōkav, mēndul, lōz...

Po pútima sve vīšje zrāče i o' tōga púti sve ũžji... Lōz sve mājne i ledīna sve vīšje stěže.

Ka' gljědaš ozgōr z břda, sělō se čini bilije, vāle modřije. I pōrti čistljiji i brōdi noviji.

Sa svākoga břda vīdi se mōre — mōdro mōre, ma nīder vīšje nečěš vī'iti bilīnu ĩdra.

Na salbūnu

Lipo je siditi na žálu i gljědati salbūn řspri' sěbe — u mōru čistō', čistō'. A sūnce i bonāca... I ĩto.

Vāj bi ga gljěda i nīka' ga se né bi nagljěda.

Jōš je ĩpšje ođiti bōs uz žálo. Salbūn tī se mālo mézi po' poplātima, a mōre tēplo tēplo. Vāj bi táko ođija — atrokě skākāti po kruzīma.

A kā' očutiš vručīnu sūnce po škīni i ramenīma, gūšt je gūšt ĩti mālo dūmblje i zaplīvati u 'nōj čistljīni, modřini, bilīni, friškīni... Pa jōš po bonāci... Nīka' né bi izāša vān.

Ostãrija Lisko

Ostãrija Lisko i višje ne grě loviti kúnce u Tljat. Stojl dõma i oslihüje kã' će začüti gospodarõv motõr. Pripoznáče ga pa dà je brõd daléko o' felára i tri-četire üze.

Ka' brõd dójde za krãj, skõči Lisko na škãv, uskãče se kõlo gospodára i činl se domãci. Čeka dà ga gospodãr mãlo podrãguje õli dà mu se jávi, õli dà ga bãr lípo pogljèda.

Onda ga gospodãr podrãguje, a Lisko sède, tàre répõ' po škãvu i vãs je kuntènat — ne mõre bìti kuntentiji.

Sidl Lisko na škãvu i čeka dõkle sigurãju brõd. A õnda pomãlo kaj dà je trüdan grě š njlma zãj'no dõma. Tãkõ je odlja kã' su se vrãcali iz lõva.

Dvì mãške

Suslð je imã dvì mãške.

Je'nõj ça bi dà dã, svè bi poždřla. O' njè nisl mõga kúnca uzgojiti õli na privrãču bõtnicu osúšiti. Višje o' lãkta bi se bãcila u ãriju za uloviti rëbca. Bì li dõša rìbar, èto ti je pri' brod pitãti ribu! Nlka' nije bila sita. Tõ je bija mirãkul.

Drüga je ila kã' je bila glãdna, glãdna. Kã' bi je dà rìbu, najprõvo bi je mrljüšala, õnda bi se nìkoliko püti okrénila kõlo njè. Ila bi je pomãlo, pomãlo — kaj dà je betèžna u gübici. Ako bi drüge mãške bile tóte, svè bi je ukrèle, i õnã bi ostãla glãdna. Šõli dà je se bõlo mãmìti. Jesl li sèja pri' kùču, èto ti je, lèže pridã te, vãlja se po tlõhu i činl se drãga. Onda ti se trmã uz nõgu i õče dà je podrãguješ.

Dvì mãške — dvì çüdi.

ŠEPURINSKO PÚŠKO POVIDAJE

Švenčivče! Švenčivče!⁴

Bila nika žena kã je mûžu vãj govõrila: Švenčivče! Švenčivče!

Mûž je za tõ dã višje püti po gübici, ãli õna vãj isto. Vrãg u njõj kaj u mãzgi — nìkako se opamétiti.

Mûžu tõ dodijalo i jedãn püt kã' su bõli nã moru, zabodè je glãvu põd more pa je rèce:

— Evo vãkõ çu te zadüšiti ãko mi lka' višje rèceš dà sa' švenčivac.

A õna ka' nije mõgla govõriti jërbo su je jústa bila lspo' mõra, digne rûke põvišje glãvè pa stãne túçi nõhat u nõhat kaj da bije švenke.

Prokljéta famlja⁵

U je'nõj familji nika' nije bõlo mïra.

Za ručãk õli večeru sküvali bi pünü vèliku zdilu spíze i dõkle bi ìli, svì bi mučãli. Kã' bi se naili, ãla zbõtkati jedãn drügoga i kãrãti se. Ženske jè'na drügoj: »E, takõvice! E, nakõvice!« A muškì — nìma nègo põjsti jedãn drügoga. I tãko svãki dãn ü Boga. Cã bi põjli svè bi i' prosèlo.

Do jedân su išli po' kosù' i pòmrlì.
Upra' prokljéta familja.

O Gãvanu i Gãvanovici⁶

Bogãti Gãvan imã je svóje dvóre na Prokljãnu. Nije ni znã chà je imã, a nika' mu nije bìlo dõsti. Zënã mu Gãvanovica vřìje bi hraně bãcila nẽgo chà bi pøjli. A kã' bi je dõřa prõřnjak na vrãta, né bì mu dála kõma' krùva, kãko Bõg zapovída, nẽgo bi mu ga çùřkala nogãmi. A chà bi mu svě govõrila, tõ je za ne vřovati. Bìlã je gõra ò' muža.

Jedân pùt ùsri' nõci dõjde trùs i kolìko bi òko' trènija, svě chà je bìlo Gãvanovo prosède se i jèzero se tóte stvõri. Jõřce i danã kã' je lípo vrìme, mõru se ispo' vodě vřiti zìdi o' kùč. A kořcurèje o' Gãvanovih kř znã di çe bìti rika o'nìla.

Udovica i zãve⁷

Udovica dílila sa zãvami zẽmlju i stãle se kãrãti. Zãve su tile dà se bãci ždrìb i dí kóga dopãde, a udovica da svì díli o' njẽžine dicě bũdu jedân do drũgoga.

Kãraj se i kãraj! Zãve vãj gõnu svóju, a ni udovica nije lúda pã i' se pùstìti.

U tõj kãrbi udovica se okréne sũmpra sũncu, kljèkne góli' kolìnima na nì žãlosni křř i stãne vãpiti:

— Sũnce mójce od ìstoka, tì me obrãni od ovìh lãvic!... Nãs siróte nìma kř obrãniti ãko nas tì ne obrãniř.

Zãve nìsu tile nìkako popùstìti i dõbri ljuđi kř su hi dõřli díliti bãcu ždrìb. Ždrìb je odrédlja náko kãkõ je tìla udovica.

Mãcheha i pãstorcì⁸

Imãla mãcheha dvã pãstorka i jedínoga sũna. Onã se fãlila ženãmi dà je dõbra svojì' málì' pãstorcima, dõbřija nẽgo svómu rodẽnomu sũnu... Govõrila bi:

— Jã svãko ìtro kùpi' dvã kolãca svojì' pãstorcima — svãkomu svóga. A sũnu ne kùpi' nìřta.

Jè'na žena çe je na tõ:

— Znã', znã'. Sãmo tì ka' daděř cíli kolãč svãkomu pãstorku, zapovíděř i' nẽka svãki o' njìh dádě tvómu sũnu polovìcu.

Óna nìka' ne pije vína⁹

Bìla nìka žena kã je govõrila da nìka' ne pije vína. Mũž je se tija osvìdočiti jě li mu govõri ìstinu. Sãkrije se u konõbi ispo' mařtèla i stãne řpijãti. A žena mìslila da je õn u třřřju.

Kã' je marendãla, èvo ti je u konõbu! Vãzme gũmu, kalã je křoz tapũn i stãne cìcati.

Kã' se je nacìcala, ùpra' dà çe chà, a mũž izãjde ispo' mařtèla i rèce je:

— A, táko! Tí nika' ne píješ vína!... A já se vāj mīslíja kí vrāg píje víno iz bāčve.

Mumāk ostāvija divōjku¹⁰

Mumāk zarūčija divōjku. Pōsli mǎlo vrīmena jē'na žēna iz njēžina susī'stva rēkla mu dā mu mláda nika' ne zovē ōca.

Mumāk se tíja ud otō osvidočīti. Je'nē nedílje donesē mihūr tobáka i rēče mládoj:

— Evo sa' ti ōcu dōnija mǎlo tobáka pā mu o'nési gōri na pōd!

Divōjka vāzme tobāk i pójde gōri na pōd. Kā' je dōšla gōri, nijē se ōcu lípo jávila »čāčo«, nēgo mu rēkla srdīto:

— Mátē ti je dōnija mihūr tobáka. Evo ti ga vóde pā ga vāzmi!

Mátē je svē tō oslihovā. Osvidočīja se dā mu 'nā žēna níje lagāla. O'ma pójde čā i nika' vīšje níje dōša ud otū kūču. A zlāto čā je bīja dā divōjci ostālo je ko' njē.

I svēci idū kāšu¹¹

Mūž rádija u tīšju blízu kapēlice svétoga Rōka, a žēnā mu o'níla bruncinīč kāše za ručāk. Kā' je dōšla ko' kapēlice, uspélā se nā zid i zavíkníla mūžu:

— Ive, ēvo ti kāša u bruncinīču ko' kapēlice! Já grē' dōma drčēci. Málí je sām.

Mūž je zavíkne:

— Dóbro! Sā' ču dójti vazésti. Stāvi tóte!

Svē je tō čūja čobān i dōkle je mūž dōša, pojđē pō bruncinīča i kípu o' svétoga Rōka namāže jústa kāšo'.

Kā' je mūž dōša ko' kapēlice, pogljēda u bruncinīč, a ōnda u kípu pa rēče:

— Nīsā' znā da i svēci idū kāšu... Nékā ti je nā blagoslov, svēti mōj Rōko kà' si váko pošténo podílíja — pō bruncinīča sēbi, pō mēni!

Lúpēž počūpa māsline¹²

Dōša čovík sa ženō' u jē'no svóje tīšje čūpati māsline ka' 'nō — ni zīna. Svē počūpa lúpēž po misēcu. Dvašet i četīri stābla sámih jarušc. A tē su gōdine bíle rodíle da nísu mōgle bōlje.

Pōsli se doznālo kí mu hi je počūpa. Ali se, lúpēž, níje nanosíja živóta. Na svétoga Rōka íša je pūcati māsčule, māsčul se razletíja i ubíja ga.

A ní čovík kà' je tē gōdine činíja ūlje o' māslin čā je nāša na drūga mistā, svāka mākina mu je plátíla trí baríla... Kí je tō íka' čūja i vídija: jē'na mākina — trí baríla!

Kotāl zlāta bīja u zémlji¹³

Jē'na divōjka kopāla s ōco' māsline na Srīmi. Uvečer príje nēgo su íšli čā iz tīšja, ugúllíla ōna vrīču trāvē ko' je'nē gomíle. Sūtra su ēpe dōšli

tóte rá'lti i ũpra' na nómu mĭstu dĭ je 'nā divŏjka gŭllla trávu, nájdu friškŭ jámu u zémlji. Kā' su tŏ povĭdali Srĭmarima, Srĭmari ĉe i' na tŏ:

— Noĉās je tŏte ĩspo' Máloga Dvŏra bila surgāna jĕ'na grĕška škŭna. Mĭsec je bija kaj dān. Iz škŭne su bĭli dŏšli u kaiĉu za krāj i iskrĉali se. Pŏšli tri-ĉetĭre ũre vidili su hi prĭniti priko sĕla mājji kotāl — kaj dā su nosili ũlje iz mākine. Onda je na škŭni zasnĭrĭla mŭžika — nĭsi mŏga o' drágŏsti slŭšati.

Na tŏ rĕĉe tāc od onĕ divŏjke:

— Nŏde u mŏmu trĕšju sigurno su imāli zakŏpan kotāl zlāta. Dā smo znāli pa dā smo ga mĭ iskopāli, ĉestĭti do smĕrti!

*Ukrĕla dvi-trĭ smŏkve*¹⁴

Brāt i sĕstra ĩšli iz trĕšja dŏma. Onā je ĩšla ĩspri' njĕga, a ōn mājlo dājle za njŏ'. Na je'nŏj smŏkvi do pŭta uberĕ ona dvi-trĭ smŏkve — dā ĉe hi pŏjsti. Kā' je brāt vidĭja dā se je mājšila na tŭju smŏkvu, zadĉĭ se pa ũdri po njŏj drĕškŏ' o' motĭke. Tŭkā je drĕškŏ' i nogāmi svĕ do sĕla i govŏrĭja je:

— Tĭ ĉeš se mašĭvāti na tŭju smŏkvu, jĕ li!... Lupĕžice, nĕĉĕ ti tŏ vĭšje pājsti nā pamet!... Evo ti nā!... Evo ti nā!...

*Brtulĭno' u pijāvĭcu*¹⁵

Dĭda ĩdĭria u mājstu iz Žĭraj dŏma. Na jedān pŭt stvŏri se ĩspri' brŏda pijāvĭĉina. Sĕĉe ona mŏre i mĕlje kaj mažĭn. Grĕ sŭmpra njĭma i utĕĉi je ne mŏru. Kā' je dŏšla blĭzu prŏve, dĭda se mājši u žĕp, izvādi brtulĭn, otvŏri ga i svŏ snāgŏ' ga itne ĩspri' prŏve. Kā' je tŏ uĉĭnĭja, mājli vĭhar potāre po prŏvi i kolĭko bi rŭkŏ' ŏ ruku, pijāvĭĉine vĭšje nĭje bĭlo vĭ'iti.

Pŏšli tŏga dĭda je ĩša z bracĕro' u Trĕšt i u je'nŏj treštĭnskoj oštariji nāša je ĉovĭka kĭ je bija nŏde u 'nŏj pijāvĭĉini.

Oti ĉovĭk mu je rĕka:

— Ja sāj' bija u 'nŏj pijāvĭĉini. Pogodĭja si me brtulĭno' ĩpo' ŏka — jŏš mi se, ĕvo, vĭdi tāj. A dā me nĭsi pogodĭja, nĕ bĭ ti bĭlo spāsa... Nĕ bi' ni jāj tĭja bĭti takŏv. Ali ĉa ĉĕš — rŏden sa' po' takŏvo' zvĭzdŏ'. Kā' su nevĕre i pijāvĭĉine, nĭki me nĭder ne mŏre nājti... Svājki ĉovĭk ĩma svŏju zvĭzdu po' kojŏ' je rŏden... Evo ti tvŏj brtulĭn! Dŏbrŏ si se sĭtĭja u 'nŏj nevŏlji ĩtniti ga u pijāvĭcu.

IZ STARE ŠĖPURINE

*Mŭdre besĭde*¹⁶

Zāman su pokājci kāj' su krājki pānci!

Ne mŏre nĭki sām zāj se žĭvĭti! Sājma ĉovĭka grŭbo je vĭ'iti i za stolŏ'.

Ne mŏru se sājdi sāj'iti i grājdi grāj'iti!¹⁷

Kāj' ĩma krŭva i pĭti, lājko je glājđ trpĭti!

Ne ĩgra kŏlo bila bĕnjica, nĕgo sĭtāj guzĭca!

Kí če napraviti 'nô čã je izréslo káko ne valjã?

Níti žita brez kúkôlja, níti rôda brez úkôra.

Bôlje se je ne roditi nêgo ukôr rôdu bítì!

Na sírovo svãki gřda, na gotôvo svãki sída.

Ka' u bãčvi ôlkori, svãki k njôj dohôdi;

ka' u bãčvi skarsã, svãki o' njê kasã.

Oslobôdi me, Bôže, mêsa ísti!¹⁸

Ne môre se Bôgu i bogã'stvu!

Bogã'stvo pokrìje rogã'stvo.

Prázna vrìča ne môre stãti úzbrdo.

Kí níje za ísti níje ni za rá'iti!

Ne môre se lípo i lêšto.

Bôlje je svôje palagãno nêgo túje lêšto.

Kí zlô činì nêkã se dôbru ne nádije.

Têško třšju brez muškôga i kúci brez žênske!

Zvãn poštimãn!

Po dobítku valjã spřzu číniti.¹⁹

Stô málih jê'na vèlika.

Kã' se čovìk obogãti, svãk se š njíme kúmi brãti, a ka' čovìk odubožã,
na lãrgo mu vonjã kôžã!

Svãki mĩri po svómu lãhtu.

Ne čüdi se ničemu, a nádij se svãčemu!

Nêkã je šôli jedãn lúpêž u kúci, vřšje če ôn sãm iz njê izníti, nêgo čã
če sví drúgi uníti!

Čã vřšje mísaš, vřšje smrdì!

Svãkomu smrdì iz güce.

Neilice, nepilice! Dì su vãše lítinice?²⁰

Kí nôsi — ne prôsi!

Kómü je u rúci, tómü je u güci!

Nemôj se ü Boga stinãmi ítati!²¹

Kí kúnê nã po díli.

Vrãg sêre na vèliku vřpu.²²

Vrãg je o' síle ráj izgubija.

Svãki svôga miluje.

U šãli se i díte učini.

Prìgode berü jãgode.

Vřšje valjã ünča pãmeti nêgo stô libric snãgê.

Vřšje valjã jê'na razmřšljena nêgo stô nesmřšljenih.

Kí se rúga — rúgô ga i stigne!

Svít se nãkolo okriče.²³

Živa túga je gôra nêgo mrtvã.

Kíla íde po nãrãvi.²⁴

Strahljivo' trgôvcu góvno u tobôlcu.

Kí ne rezikã — ne rožigã.

Kí bi znã dvã bi díla miritã.

U divôjke je pãmet kaj vóda na plítko' pijãtu.

Ka' dójde nevĭsta, nĭma zĭavi mĭsta.
Višje valjĭ muškĭ dĭh nĕgo žĕnski mĕh.
Dòkle se lípa naprĕvi, grúba posĕl oprĕvi.
Kĕda žĕna mŭžo' vlĕda, posrĕn mu je nòs i brĕda.
Sačŭvĕ te Bòg dŭga i rdĕva drŭga.
Kĭ se ú zlo uprĭti jĕo mu do smrĭti.
Ka' mŭž mučĭ, žĕnu učĭ.

Ni svĕ žĕne ča kudĭlju prĕdŭ, ni svĭ lĭjdi ča u crĭkvu grĕdŭ.²⁵

Pijĕncu i kŭrbi ne mòreš vĭrovati jĕrbo njĭhova besĭda nĭka' nĭje štĕbĭla.

Drŭgomu na vòlju, sĕbi túgu i nevòlju.
Ča nĕ zna, naučĭ; ča ne mòre, pomózi!
Ne pĕnjĭ se, mŭho, uz medvĭda!
Ne valjĕju díca o' mĕtere nesvĭščene i od òca nekĕrana.
Díca su rĕdost i žalost.

Dĕj dítetu na vòlju, sĕbi túgu i nevòlju!

Šĭbica je iz rĕja izĕšla.

Oci grĕštu zòblju, a dícamĭ tĕrnu zŭbi.

Ka' ŭmre jĕ'no díte, njegòvu ròbu ne smĭš obŭčĭ na drŭgo díte!

Svója mĕti šĭje dŭgo i šĭróko.

Jazĭk nĭma kòsti, a gòre bodĕ nĕgo òsti!

Zalúdu je lŭdu govórĭti.

Kĭ se nĕ zna fidelĕti ne grĕdĕ se buzarĕti!

Mĭra vĭra, a òko prĭvara!

Jò ručĭca, jò glavĭca, a zdrĕvo žderĕlo!²⁶

Ka' dívojkĭ stojĭ ko' komĭnja, o ŭdajĭ nĭma ni spòminja.

Kĕ' je cŭra ko' mĕjčĭce, mĭrnĭja je od ovčĭce, a kĕdĕ se s mŭžo' zdrŭzi,
po svòj kŭčĭ jazĭk prŭzi.

Starĭja sĕstra udĕje mlĕđu.

Bòlje je bĭti slĭpa nĕgo lípa.

Lĕšje se je dŭga odŭžĭti nĕg' se o' zlĕ drŭga uklonĭti.

Mužĭna túja krpetĭna, ne kĕžĭ mu nògu do kolĭna!

Zĕra' blĕga dobĕvĭja vrĕga! Blĕga nĕsta, vrĕg ostĕ!

Ča čĕ ti mŭž kómŭ je pŭno i jĕ'na?

Ako tovĕru svĕku mĕlo skĭdaš samĕr, ne mòre se naučĭti nosĭti ga.

Kĕ' se čovĭk stĕr ožĕni, nĭti mòre hrĕnĭti dícu, nĭti díca njĕga.

Dĕj mĭ zemljĕ kolĭško mógu òko' vĭ'iti, a kŭčĕ šòli kolĭško mógu glĕvu potĭsnĭti.

Ako díte ne plĕče, nĕčĕ se mĕti slĭtĭti dĕti mu cíce.

Težĕk svĕ hrĕni.

Rĭba iz mòra, mĕso iz kòže!²⁷

Tĕško ti je siróti i na dĕn Bòga Božĭča!

Oj dívojkĭ, múčĭ! Zŭbi su ti klŭčĭ. Ako bŭdeš mučĕti, pĕvo čĕš se udĕti.

Nòsi dĕrva, ščĕdi vòdu! Bĭčĕš mĕjci po ugòdu!

Dòbar lŭdomu brĕt.

Ča je ù luda, tò je ù druga.²⁸

Pùno fàsti, mào čàsti!²⁹

Nije lípo ni dà ti kí pùno Bòga mòli.³⁰

Kòj je òvci svòje rùno těško, o' njě ni sira ni ùne.

Svétí Vide i Davíde, ostàvi mi u ógnju síme, dà mi do ítra ne izgíne.³¹

Ríči su kaj perùšine kà' hi báciš na vítar. Kí će hi víšje skùpiti?

Bòlje je imàti třšje po' svàki' òblako'.³²

Díca u lúgu, tãc u dúgu; díca iz lúga, tãc iz duga.

Maraščina šuperbãča, o bãbiča púna bãčva.³³

Kí more i kònj mu mòre.

Plãča dũg i stávlja na dõbit.³⁴

Iz »Povidãja Šepurínke Márě«³⁵

Kà' sa' dõšla vóde,³⁶ vãj sa' se najpřva ustãjala. Onda sigurãj spízu za u třšje, nalí burãču, dãj isti životíni u kócu, pomúzi kózu, nadóji díte i kí bi pobrojíja ča je svě mène gljědalo. Pòsli, kà' bi se sigurãli muškí, àla zívku nã glavu pa ù brod! Stãvi zívku po' škãv pa àko níje bíja ídrenjak, na véslo i vózi do Sríme òli Brístaka! Kà' bimo dõšli gòri, èpe zívku nã glavu pa ódi do třšja! Mũž íspri' těbe sídi na tovãru, a tí za njí' zívkd' na glãvi! O' mora do třšja dikò' bi bíla i úra hõda. A kà' bimo dõšli u třšje, stãvi zívku po' mãslinu pa kopãj, škãljãj i rádi 'nò zãšto si dõša!... Onda ostãvi rá'íti pã se zaléti do zívkdě podojiti díte òli pogljědati da níje dõšla gujlna ná nje!... Onda èpe na posãl!

Bílo je žěn u kíma po víšje o' dvaíse' gòdin né bi pofãlilo mlíka jěrbo bi vãj jě'no imãle na cíci, a drũgo u trbũhu... Vě mlãde danãš spũ, a rasvanílo se íma úra... Mãlo dicě... Ka' izãjdu iz sěla, vòzi hi motòr. Piněz ímajú. U dóbru!... A, Bõže, kãkò je mój žívòt prõša!

*

Gòri u nòj kũči Grbèljinoj, nòj ča je na břdu pòvíšje sěla, stãlo je pě' brãče. Mójã mãti mi je povídãla dà bi óni váko u nedílju kà' bi bílo lípo vríme stãli nóde na svòj slãr pa àla svíríti u díple i mišínu i pívati! Dã hi nísi mõga o' drãgòsti slúšati! Onã je znãla svě písmo kě bi óni pívali. Ja sã' upãntila 'vũ:

Zãšto si nas, mãjko, porodíla,
Nãvr' břda kúlu sãgrãdíla?
Mí bimo se oženíli, mãjko!
Za nãs néce o' sěla divòjke!
Óně bi pòšle spòčíc lipotě nãše,
Alí néce spòčíc kúlě nãše.
Dã je nãmi podaléko kúla,
Pa divòjkã podaléko vóda.
Kà' je zími dà i' zébũ rúke,
A u líti dà hi pečě sũnce.

*

Kěculo je bija Pobřđani', siromäh ni tēbe Bōže! Bilä je pisma o njěmu i njegđovoj divōjci Pětri. Jōšče znä' mălo od otě pisme:

Kōlo igra Pětrica Kilina,
Za njō' igra Jůrkica Banina,
A za Jůrko' o' Břda divōjke.
Uz tō dōjde Kěculo vojvōda,
Pa besidi mladāni' divōjka':
— Jě li testřr igrāti u kōlu,
Vātati se đi je mēni drāgo,
Bāš uz Pětru prilipu divōjku?

Jōš se nīje třřput okrenlja,
U kōlu je zulūme činlja.
A besidi Pětrica divōjka:
— Lāglje igrāj, Kěculo vojvōda,
Lāglje igrāj, nōge ulomlja!
Čä mi stāješ nogā' na papūče?
Čä mi lomiš vēre i přstene?

Al besidi Kěculo vojvōda:
— Dä ti bōra, Pětrice divōjko!
Čä ti lomī' vēre i přstene,
Jā imādě' mōg brāta zlatāra
Po imenu Mladānog Bābara.
Čä ti stāje' nogā' na papūče,
Jā imādě' brāta postolāra.

Da vojvōda!... Da jedā' brāt zlatār, a drůgi postolār!... Da vēre, prste-
ni!... Hm!... A dā i' se siromasīma bīlo i kāše nařsti!... Ča čěš! Najlāšje
se bīlo narůgāti sa siromāho' Pobřđanino'.

*Māle pūške přsme*³⁷

Sinje mōre — na njěmu bonāca,
Dōjdi, drāgi, bīce poljūbaca.
Kā' se mōre pritvōri u mlīko,
Onda ču te zaborāvit', đřko.

*

Poljūbī me, drāgi, přřko glāvě,
Přřko glāvě pāk u ōči plāve!
Poljūbī mi, drāgi, obřvice,
Nečěš vřšje za dvī gōdinice!³⁸

*

Ljubâv stéže bãš kaj kalamíta
Rašírena priko cílog svíta.
Prâvo mláde cùrice govóru:
Ljubâv práva — dubína u môru.

*

Cvâla rûža ðkolo Skradína
Móga drágog dopàla marína.
Píši, drági, kâ' čes dðma dójti!
Ne mógu se já brez tðbe prójti.

*Mâslina je góra*³⁹

Mâslina je góra,
A mëndule dvôjke.
Ostâjte na' zbðgo',
Přvinke divôjke!

Kâ' smo vas pítâli,
Onda nístè tìle.
Sâ' kâ' bite pðšle,
Nímate za kóga.

Sâ' va' èno stârci
I mládi udóvci
Kâ' vas višje néče
Šepurínski mômci.

*Prokljéta sekřva*⁴⁰

Usri' líta po' jélð' zelèno'
Sidì dïver i nevísta mláda.
Dïver píše, snáha Jèla vézè.
Al' je dïver snáhi besìdija:
— Blâgo mâjki kojâ te rodila
I sestřici kójâ te gojila,
Brâtu Júri kí ti líce ljúbi!

Óna mîsli da níki ne čùje.
Tð je čùla prokljéta sekřva,
Píše knjîgu Júri sínu svómu:
— O, moj Júre, drágo díte móje,
A tí tâmo po' čâdori', sínko,
Tvója ljúba dà se z drùgi' ljúbi.
Dâ je s ðki' né bi ni žâlila,
Več Stïpano', roðèni' dïvero'.

Na tō Júre dvóru dolžazija.
Iša ljúbi glávu okīniti.
Pōčme ljúba iz svēg glāsa vījat:
— Púši, púši, vītre i majštrāle,
O'nésite mojōj brāči glāse
Dā me ōče mlādu pogubīti,
Pogubīti mlādu i prāvednu!

Jōš je mlāda u tōj rīči bíla,
Učinīja vītre i majštrāle
Ter ō'nija dóbroj brāči glāse.
Kā' su brāča tóte doīdrili,
Jélu s Júřō mřtvu nahodīli.
Brāča su je grēbak iskopāli
I brā'ski je lípo zakopāli,
A njēga su nóde ostāvili
Dā ga idū mūhe i grāvani.

Iskrice

Cvíjō je rēkla divōjci:

— Ka' grēš, počělā si vrtīti gūco'!

Na tō če stāra Šimāka:

— Svāka vóda na svóje vrīlo!

Šimica je povídāla:

— Kā' bi prīje mūmci odīli u vōjsku, po nōči bi divōjkami ukrēli cvīče.
Dōnili bi ga na Šepurīnu pā bi ga tóte zālili i ostāvili. Ujtro bi divōjke
nosile dōma pitāre i smījāle se.

Šimāka je povídāla divōjkami:

— Kā' bi váko nediljo' svīt sidīja pri' kūčo' nā suncu, dikō' bi mūž
žēni stāvija glávu u krīlo i rēka: »Ajde me mālo pújaj!« Po tómū se je
znālo dā se mūž i žēna vōlu.

Sípula je povídā u pāltu:

— Je'nōj divōjci po nōči ostāle mudānte na šušīlu. Dugē, dugē. A Bíle,
vrāg ū njemu, vézā hi za gindāc o' štandařca i díga gōri. Ujtro je bílo smīha:
mudānte na levāntu vīju se kaj bandīra iz críkvē.

— Kā' bi váko nediljo' svīt sidīja pri' kūčo' nā suncu, dikō' bi mūž

— Slūšala sa' o' mojē pokōjne mātēre dā bi njēžini izrīzali kōren o'
cvīča svētoga Antē i s otī' namāzali frūt. Kī bi dōša krēsti i īsti otī frūt,
otēkla bi mu jūsta i tākō bi se doznā lúpēž. S otī' kōreno' valjālo je namāzati
i prāsku pa néka pōgrda s otečēno' gūbico' izājde na vīdilo.

Mūtove besīde⁴¹

Ne mōre kíša ka' nīje ōblašno.

Ne mōreš zvízde vī'iti po dānu. Ni pīnu o' morēt po nōči.

Ka' súnce zapáde, čá će něgo nōč.

Ne mōreš se nájti gōri nāvř' brřga äko se při je nısı mälo po mälo uspřnja.

Nečěš ribu ulovřti äko dōma sidřš. Ni umřiti ne mōreš äko nısı živřja.

Ni felär néče gorřti äko ga nısı užga. Ni žěna néče rořti äko nřje trřh-njeta.

Ni rät se ne mōre dobřti s vōjskō' käh néče da gřne.

Ka' ne poznájěš slōva, ne mōreš knjřge šřiti. Ne mōreš křpati mřře ka' ně znaš křpati.

Ne mōreš znäti 'nō ča nısı naučřja, ni řdřiti äko nřka' nısı řdřija, ni drřgoga učřti 'nō ča ně znaš, ni drřgomu däti 'nō ča nřmaš.

Nōga ki ně zna řdřiti izvřne.

Kř govōři od onōmu ũ što se ne tendř sebe rŭři.

Valjä da gödine prōjdu dōkle mäslina narěště i pōčme rodřti.

Danäs si smōkvu posädřja, ne mōreš je ō'ma 'vě gödine bräti!

Kř mōre skočřti iz škōlja na škōlj?

Jedän čovřk ne mōre svě znäti.

Dōjřti čě vrřme däh čě lřřdi u äřiji letřti.

Pogädälice

Mäla u šäku stäla.

Ka' tučěš po šäki, čŭješ da je sřce tŭčě.

Čä je tō?⁴²

Ja sä' rodřla mäter,

Mäti je rodřla mēne.

Käko tō mōre břti?⁴³

STÄRI TOVARI

Ka' tovär ostäri

Ka' tovär ostäri i višje ne mōre gonřti, iskrčäjju ga na Třjat i nōde čěka dōkle křpäh.

Na Třjatu mu ne fäli řsti.

Ispři' nevřřmena säkřije se po' rakřtu.

Nřder vrřlje, nřder lōkve i nevōlja ga naučř mōre přti.

Kolikokōr hi řma iskrčänřh, väj su svř äžj'no. Nřka' se ne odalečřju jedän o' drřgoga.

Jě'ni křpäjju, drřge iskrčäjju i tākō hi väj řma.

Rovŭ i rovŭ — kaj da pläču.

Ka' tovär ostäri i višje ne mōre gonřti, iskrčäjju ga na Třjat i nōde čěka dōkle křpäh.

Ka' šěnti stäri tovär

Stäri tovär u Třjatu řša näh more napřti se.

Za dōjřti do mōra u škräpi, valjä přřko krugō. Nřsu tō mäli krŭzi za stäroga toväh.

Na je'nómu krúgu pŕno se namíščã za kalãti se i ònda pomãlo, pomãlo, ũpra' kaj stãrost, pŕvima nogãmi stã na dõnji krŭg, a zã'nje mu ostãle na 'nómu gõri. Ud otómu zalãndra stãrost i privãli se izmeju dvã krŭga uz mõre.

Nijè se ni nãpija.

Kã' je vèlika plĩma i kã' su vèlike morète, mõre ga prolĩje i prolĩje, perè i perè. Mãlo po mãlo odũči ÷e mu i kõsti.

ŠAPLJAJE NA ŽÁLU

Ako se nãjdeš u brõdu po vèlikoj sili

Ako se nãjdeš u brõdu po vèlikoj sili, mõreš požãti po' kukõder siku i tóte ÷ekãti dõkle primajná. Onda ÷e ti zãra' tõga kikõr rèçi dã si blja kũkavica.

Ako ne požãš, nẽgo pójdeš na vitar pã ti pójde za rúkõ' dõma dõjti, fãlĩ÷eš se dã si izorcã ciklŭn i ÷inĩ÷eš se kí sa' jã sa'. A ãko ti se dogõdi dã ti ÷akõ' pũkne i bãci te na krãj i rãzbije i višje te nĩka' kũca ne vidi, ònda ÷e jè'ni rèçi: »Kĩ mu je krĩv! Çã je iša sũmpra sili! Çã nije požã po' siku!«... Drũgi ÷e govõrĩti: »Çã nije dõma stã! Çã je iša nã more! Upra' ga vrãg mũ÷ija!«... A nãjti ÷e se i kikõder kí ÷e rèçi: »Bija je mornarĩna. Uzda se izorcãti, ãli bãcilo višje nẽgo se nãdĩja i nakõva sila svãkoga bi sambi-sãla.«

Mãli škõlj

Mãli škõlj! Nije tõ miš-mãš. Dĩ bi kãlebi brez njẽga? Onda né bi imãli svõje privrã÷e.

Mãli škõlj! Pŕvi je na udõrcu vĩtra i mõra. Mõre ga tũ÷è tũ÷è, vitar ga riže riže. Vãj se golacã i bilĩ.

I o mãli se škõlj razbĩju morète. Brãni òn brãni vèliki škõlj, njegõve vãle.

Brõd se mõre sakŕti i za mãli škõlj.

Na modrĩni mõra lĩpost je bilĩna mãloga škõlja.

Dĩ je lantèrna lĩpsja ÷a na mãlomu škõlju.

Kĩ smĩ ÷ã grũbo rèçi o vèlikomu škõlju? Tõ se ne prĩstõji. Mãle mõreš zvãti i Pŕduša i Kũrba i kãko ÷eš. Sédlo mõreš vãj sedlãvãti, Kũrbu mõreš vãj kurbãtãti, ãli kãkõ ÷eš Kornãt rogãvãti? Dĩ ÷eš ime Tĩjatovo ĩti špor-kãvãti?

U OKU MORA

Lipõta na škõlju

Splèli se na škõlju kolũri brnĩstr i tŕno, põgljedi rakĩt i planfk, mŕljuhu slavũlj i ljuskãço.

Svè u kolũru, svè u soku, svè u mŕljuhu.

Prolĩtnji vènac lipotè.

I na žãlosno' kãmenu, na kŕšu ljũto', ljũto' mõreš nãjti lipõtu prolĩça. Pa kãkovu!

I kà' si najvišje inkantân s otò' lipotò', mòre se láko trèviti ũza škòlj prójti kikòr gliser i zasmrditi, zasmrditi. Ako se otò dogòdi, néce pùno prójti, vidičeš kúnca káko biži ispo' 'nè rakíte dò mora pod onù gòri na brígu.

Smrìka

Pùno smrìk po křšu — višjih i mánjih. Najvišje hi dretìh, dretìh. Kà' hi gljèdaš máló iz dájlega, bi rèci po šèstu dà su mládi cunprìsi.

Ka' dójdeš bližje, da i stìsneš òci, poznàčeš dà je smrìka — ne mòreš fàliti. Toliško te opáhne njèžin mřljuh.

Nečèš je vřiti résti ò'ma do mòra di vřtar sláp o' morèt nòsi, nègo se uspéla máló gòri višje da bòlje mòre gljèda i škòlj da díci i křš da bòlje gnjoji i dà se kolúro' svojì' gòri bòlje šuperbijà.

Dòli po' njò' sve jàgle, jàgle njèžine — sùhe, sùhe i oštrè, oštrè. Pokřle kaméje i zèmlju činù — cřnu, cřnu.

Na škòlju pustopàšno

Na vómu škòlju šòli kòzji púti — mřder ni séla ni dřma. Govóru da ni gujñ níma vóde.

Vóde mòreš pívati kaj bahuljàča òli bìloguza i dřhàti mòreš dunbóko, dunbóko — kaj mòre po òimu bùre. I kríviti se vóde mòreš kaj zvřr, i hihošçàti se, hihošçàti kaj na píru i plàkati, plàkati kaj díte.

Vóde smrdèlj smrdì i slavùlja mrljùši, planìka se zelenì i rakíta se čícicma kiti, brnìstra u cvítu žuti se i třn probíje. Svàki po svóju.

Vódè je pustopàšno, pustopàšno svè do smrdèža o' glisero i smrâda o' goláço i lájaja páso lováških.

Rakíta

Nika' ne mòreš splògo' posiči' vù našu škòljarsku rakítu. Ako je i stabu-rinu vadiš, vāj će u křšu izmeju stinjàk ostàti kikòr kòma' i iz tógà će se óna iznova mlà'iti mlà'iti i èpe će tóte máló po máló stáblo narèsti.

Vāj je siçù — vāj je ìma. Pogljdaj po křšu — rakíta do rakíte! Zagájile ga. Sve višje hi i svè su višje. Ne mòreš o' njñh s mòra ni čeljáde vřiti ka' grè po škòlju.

Niki hi ne tëndi, a réstu, réstu. U mřljuhu mřte, u pògljedu mòra, u smíhu magùnj, u písmi bahuljáč. O' tvrdljinè kaméja po křšu — kaméja čà se surì po žègi lìtnjoj i kíši zímskoj.

A na kamènu, kamènu tvrdljínu trùni rakíta svóje líšce i svóje čícike i sáma sèbe hráni, hráni.

I réste, réste. I jáka i tvřda i tresàna i u višjínu.

Mrljùši slavùlja

Cvatì slavùlja na křšu u májju. I mrljùši, mrljùši. Nika' táko.

Čèle je o' drágòsti žàšču, žàšču.

Mòre je se modrinò' smíje, smíje.

Mogoruš kolo njê u mamenji na majštrálu pribire, pribire.

Dôšlo lito. Čele išle na drugo mîsto. Ma nemôj mîsliti da slavülja višje ne mrljüši! Tákni je, šöli tákni i dð doma če te kumpanjati njêzin mrljuh.

Zära' mrljuha, mrljuha môre je se ne smije šöli u prolîče i smrike je ne draguju pögljedo' šöli kâ' je u cvitu.

I zîmi je pûna ûlja. Ubéri je kikör lîst i rûke češ zaûliti. Onda tô čá si ùbra, o'nési dðma i dðma če ti mrljüšati svê do prolîča.

TO NISU FIJABE

Rîba i svičâr

Spí rîba îspo' bûsa. Spí slä'ko, slä'ko.

Eto ti svičára u kaîču!

Gljêda svičâr ú dno.

Spí rîba îspo' bûsa. Spí slä'ko, slä'ko.

Gljêda svičâr i bûs i rîbu.

Onda zadîmi ostîma kaj gròmo'. Ne pogödi rîbu nêgo stînu i östi zazvönu kaj zvön.

Rîba se izbúdi i utečê po' drûgi bûs.

Svičâr se êpe máši ostîma. Epe je ne pogödi i êpe zazvönu östi po stîni.

Onda rîba utečê daléko, daléko.

U vřši

Lâskaju se, lâskaju sapüči u vřši. Namámîja hi bíli krûh.

Onda u vřšu ulêti ùgor i u trêh hi skončâ. Jädni sapüči, a sâ' nâ su îli bíli krûh! Nîma višje lâskati se.

Botničetîna gljêda gûngulu u vřši. Gljêda dŕnoga káko s pöhlepo' mézi sapüče — kaj da nîka' îva nîje îja. Tŕne je tŕne zubâc gljêdati ga. Nîka' nîje môgla po'niti 'nû gubičetînu u cŕnoga. Tŕne je zubâc čí' ga se sîti, a kü'li néče sáda gljêdati ga káko gucâ sapüče.

Ulêti bðtnica u vřšu i ùgoru se zävike smráči.

Onda gospodâr digne vřšu, izvâdi bðtnicu, mêtne friškî bíli krûh i êpe báci vřšu. Sâ' je je bácija na drugo mîsto.

Cîplîči

Cîplîči u jätu mámu se šðto, šðto žála. Bizigäju vâmo-nâmo, lâskaju se, bácaju se po vřhu i — pešês' hi sköči na žálo.

Túčü cîplîči répð' po žálu — žîvo, žîvo. Môre i' mrljüši, mrljüši. Nîje ni dvâ pêdlja daléko, a ne môru skočiti ú nje.

Vrûče i' je — sve vrûče — na žálu.

Cŕna mâška na zîdu svîšje žála çúti mrljuh o' rîbe.

Sköči cŕna mâška na žálo. Cîplîči je mîgaju répð'.

Grê cŕna mâška slîgomice.

Låskaju se cipliçi, cipliçi. Jô, ça mrljûšu! Dâ çe vazésti je'nôga, a morêta o' vâpôra pljûs po žálu i svî svî cipliçi u trêñ se vrátu ná se — u modrínu. I drûga morêta pljêsnila po žálu. A mãška u stráhu bîž epe gôri ná zid.

Jâsen

Réstê mládi jâsen u góri na křšu — bíli jâsen. Onda uzá nje stáli résti tñni. I smrdêlj se zâčeja tôte. A na lâkat dalečinê proz brñstru se privída kamêje.

Réstê mládi jâsen — bíli jâsen. I tñni kôlo njêga réstû. I smrdêlj se junáci. I brñstra sve višje sakrije kamêje.

Biçe bokûñ zemljê tôte îspo' kamêja i svî se otîmlju, otîmlju za 'tû šaku zemljê.

Bižû prolîça. Svî su prílišno narésli i svî se stîskli jedân uz drûgoga.

Sritan jâsen čâ je vîsok i tankovîjast — nadržésta svîh. Vráť iskrívîja i glâvu izvâdîja sûmpřa pódnêvu dà ga tññ ne bodê, dà mu smrdêlj ne smrdí i da bôlje mðre ka' je brñstra u cvátu, gôditi njêžino žutílo.

Ka' smrdêlj né bi smrdîja, žúti mřljuh brñstre bíja bi mu jôš i slâdi.

İspo' bóro svê tamlovîto

U vâli na škólju smřika résla na křšu. I rakîta. I mřta îspo' rakîte. I tññ prítîja i ljuskâč ljuskâče trúnîja.

Svî imâli i švôga, i súnca, i býr, i majštrálo. Réšli, réšli i smîjâli se, smîjâli. I po bonâci, i po pîni o' morêť. Dâ va' se váko u mãju bílo nagljêdati tóga smîha s křša!

Onda prðša tôte šûmar i prðsujá po křšu síme o' bóra. Šáku vâmo, šáku nâmo. I bóri pöčeli résti.

Réšli, réšli bóri. Pomâlo, pomâlo.

Iz prolîça u prolîče sve višji.

Iz líta u líto sve višje puzîja hlâd po křšu. Vêníla slavûlîja i brñstra. Vêníle smřike i ljuskáci. Pomâlo, pomâlo.

Bóri narésli vèliški, vèliški. İspo' njîh svê tamlovîto. Nî sinjála o' trávé pö' njíma. Nâmo gôri di níje pâlo síme o' bóra, rakîta do rakîte i smřika do smřike.

Ko' bóro otvóřili tovêřnu. İspo' njîh idû i píju i na kârte îgráju. Onda krûge šporkáváju. A kâ' su jugâ, morête perû krûge, perû i bácaju slâp po bóřima.

TUMAČ MANJE POZNATIH RIJEČI

A

ãrija zrak
atrokë a kamoli

B

bãbić vrsta vinove loze (daje crno grožđe velikog zrna)
bãcãti se po vrhu bacakati se po površini mora
bahuljãca ševa
bãnak klupa (u crkvi ili uz ognjište)
bãnda strana
bandira zastava
barilo stara mjera za tekućine (66 litara)
betëžan,-žna,-žno koji je invalid
bikarija mesarnica
biloguza vrst ptice koja živi na kršu
bižigãti trëkarati
bokun komadić, malo
botun puce
bracëra drveni jedrenjak dug 12 do 17 metara s jednim jedrom u obliku trapezoida i flokom te tupim (tj. širokim i oblím) prancem
brništra žuka (grmovita biljka)
brtuljin džepni nožić
bruncinić željezni lončić
bãs busen morske trave
buzarãti se kurvati se

C

cumpris čempres

Č

čičãk žir; cvrčak; članak na ruci ili nozi
čikoriti cvrčati (kad se u malo vode i na blagoj vatri dokuhava hrana)
čupati mãslíne brati masline

D

debđto (ili *dobđto*) gotovo, skoro
dđãne prije dana, malo prije zore
drëãti trëãti; drhtati
drët,-a,-o *uspravan,-vna,-vno*, ravan, vna,-vno
dũplo dvostruko

E

ëpe opet

F

fãliti pogriješiti
felãr (ili *ferãl*) svjetlo na lukobranu; svijeća na petrolej (ribarska ili brodska)
fermãti zaustaviti, prestati
fidelãti se opravdavati se, prikazivati se nevinim
fijãba neistinita priča
fijãd povjetarac
fijãd o' majštrãla lagan majstral, povjetarac sa zapada
fortũna veoma jak vjetar
frižak,-škã,-škõ svjež,-a,-e
friškiãna svježina
frũt voće

G

gajëta vrst manjeg drvenog broda
garõful karanfil
gindãc konop na stijegu kojim se podiže ili spušta zastavu
gliser vrst malog motornog čamca koji postiže veliku brzinu
gõditi uživati
golaçi nudisti; kupaçi
goniti nositi teret
grëšta nezrelo grožđe
grëz prost, grub, ružan
grĩblja međa između dvije zemljišne čestice
grĩbljenik vlasnik zemljišne čestice koja je uz među
gũca guzica
gucãti gutati
gujina zmija
gũngula strka, tučnjava, fizičko obraćunavanje, darmar
gũšt uživanje

H

hihošãti se grohotom se smijati

I

ĩdrenjak povoljan vjetar za jedrenje
inkantãn,-a,-o oćaran,-a,-o; zanesen,-a,-o

itro jutro
itros jutros
ivo jelo
izorcãti dojedriti onamo kamo se že-
 ljelo usprkos »vitru u provu« (tj.
 vjetru u pramac); (figuratívno)
 svladati teškoće, preboljeti tešku
 bolest

J

jãgla igla
jaruřica (*maslina*) mlada (*maslina*)

K

kačãna krčma
kajič mali brod (dužine do pet i po
 metara)
kalamita gromobran
kalãti (*se*) spustiti (*se*)
kãmenica veliki kameni sud za držanje
 ulja
kampanel zvonik
kantun ugao
kãrãti se svadati se
kãrba svada
kapořãnat groblje
kãsa mrtvački lijes
kikõr koji, nekoji, netko, tkogod
kominj od cigle ugrađeno mjesto za
 ognjište
kolãr boja
komõřtra lanac za vješanje lonca iznad
 vatre na kominju
kosũ (tj. *kosum*) tuberkuloza
kořija komřija, susjed
krepati crknuti
kriviti se urlikati, kričati kao životinja
krũg stanac kamen, hridina uz more
kũljãti slabo (ili jedva) rasti
kumpanjãti pratiti
kuntẽnat zadovoljan
kuřin jastuk

L

lãhtu (Lsg. od *lakat*) — laktu
lãkat stara mjera za dužinu (66 cm)
lumbik propuh, promaja
lanterna svjetionik na moru
lãrgo široko; (figuratívno) daleko
lãskati se sjajiti se (čas da, čas ne)
lẽřto brzo
levãnat istočni vjetar
lipo čak
luřija lukřija
luřijãč veliko vjedro za pranje rublja
 (u lukřiji)

LJ

ljuskãč vrst smreke (i plod mu se zove
ljuskač)

M

magunja plod planike
mãkina uređaj za tiještenje tijesta od
 maslina; stroj
mãmenjãja igra
mãmiti se igrati se
marãřcina vrst vinove loze (daje bijelo
 grožđe velike slatkoće)
marina ratna mornarica
marendãti doručkovati
mãst mořt; u *mãstu* — kad se bralo
 grožđe
mãřkul mužar
mařtel kaca
mařin mlinac
mirãkul čudo
miritãti zaslužit
mlã'iti se mladiti se (kad je riječ o
 biljki)
mogorũř vrst trave
morẽta val (na moru)
morẽta o' vãpõra val od parobroda
mũljuh miris
mũljũřati mirisati
mũta grmovita biljka na krřu
mrgãvci gornji dio nosa
mudãnte gaćice
mũja (Gsg. *mũla*) — lukobran, prista-
 nište, lućica
munjẽskãti ludovati, raditi što samo
 radi igre ili zabave

N

nãdijati se nadati se
nãkolo naokolo
namãmiti domãniti
nĩder nigdje
nõhat nokat

O

ođũci odvući
ořtãrija gostionica

P

pãlat dućan u kumu se prodaje duhan
parapẽt branik
parapẽt o' mũla branik na lukobranu
pijãvica pijavica na moru, tromba
pijãvićina olujni vjetar koji otkriva
 krovove i ruři stabla, pijavica

piljôška pločast kamen
pînezi novci
pitâr vaza za cvijeće
pitâti divôjku prositi djevojku
piturân, -a, -o bojadisan, -a, -o
pîz težina, uteg
Pobrđani Šepurinjani koji stanuju u
 Brdu (iznad Šepurine)
počûpati mäsline pobrati masline
pořâliti ponestati, pomanjkati
ponîstra prozor
pořat luka, lučica
pořimân, -a, -o počašćen, -a, -o
povîdâti pripovijedati
povîdati pripovjediti, isripovjediti
pořâti okrenuti (brod) niz vjetar
pribîrati treperiti
primajnâti znatno oslabiti (kad se go-
 vori o vjetru)
privrâće dvorište
prîzld zidić (koji obično dijeli jedan
 dio zemljišta od drugoga, pogotovu
 ako je zemljište strmo)
prořiti nadjenuti (nadimak)
prořivka nadimak
prôpasnost nenavidnost, zavidnost
prořesti prisjesti (jelo)
prořesti se propasti, nestati (od po-
 tresa)
prôva pramac broda
Přvinke divôjke djevojke s otoka
 Prvića
pûjâti řvénke trijebiti uši

R

râřiti raditi
rakîta česvina
refulč lagan udar vjetra, lagan trag
 vjetra na površini mora
reřpîr disanje
rezikâti riskirati
rôbba odjeća
rôžast, -a, -o ružičast, -a, -o
rořigâti gristî, grickati

S

sâřiti saditi
salbûn pijesak
sambisâti potopiti, odvući u dubinu
 mora
sapûlci mlade salpe
seljanski, -skâ, -skô seoski, -ska, -sko
sigurâti pospremiti, spremi, svršiti
 (posao)
sinjâl znak; *ni sanjâla* — nimalo
sinjâti označiti

skarsâti ponestati, skliznuti
skûla škola
slavûlja kadulja
slîgomice sliježući se
smrdêlj vrst biljke
spîza hrana
spôčîć zbog
scrbulâti jaje skuhati jaje umeko
splôgo' sasvim
staburîna guka (iz koje izbijaju mladi-
 ce i mlade žile)
stinjâk (Gpl. od *stîna*) stijena (mjesto
 između *stinjâk* čuje se i između
stîn)
šûmpra prema, naprama
surgân, -a, -o usidren, -a, -o

Š

řentîti iznemoći
Šepurîna središte sela Šepurine (kod
 bunara vode Šepurine)
řest način ponašanja, izgled
řkaljâti odnositi kamenje s krša da se
 dođe do zemlje (koja se zatim
 obrađuje)
řkâv pramčana paluba na gajeti
řkîna leđa
řkôlj otok
řkôljâr otočanin
řkôljarski, -ska, -sko otočki, -čka, -čko
řkûna vrsta jedrenjaka s dva ili više
 jarbola
řkûre o' ponîstre vratnice od prozora
řôli samo
řôto řôto žâla tik uz žaló
řpijâti potajno motriti
řporkâvâti prljati, blatiti
řtâbil, -a, -o čvrst, -a, -o
řuperbâća ona koja se oholi
řuperbijâti se oholiti se
řvenčivac ušljivac
řvôg slobodan razvitak; slobodna aktiv-
 nost

T

tâj rez, trag od poreza
takâć sud za otakanje vina
tamlovîto tamno, tužno
tapûn čep na sredini bačve (na dugi)
tênditi paziti, *tênditi se* paziti se,
 čuvati se
tenditi se razumjeti se u što
Tîjat otok jugozapadno od Šepurine
tobâk duhan
tovêrna krčma

tražēt širina kanala između otoka i
i otoka ili otoka i kopna; *u pō*
tražēta — na polovini širine kana-
la

tresān, -a, -o širok, -a, -o
trešetāši koji igraju trešetu (*trešēta* —
vrsta igre kartama)

Trēšt Trst

trēviti se dogoditi se, susresti se
tšše polje

trūhnjeta žēna noseća žena

trūs potres

tusnī, -ā, -ō sitan, -tna, -tno

U

udūniti se ugasiti se

ūra sat (mjera za vrijeme)

ūza konop (dug 100 m) za potezanje
mreže potegače; mjera za razdalji-
ne na moru

V

vāla uvala

vī iti vidjeti

vōde ovdje
vozīti veslati

Z

zadrčāti se potrčati
zagājīti pustiti da šuma svojim slobod-
nim rastom pošumi krš

zalīndrati zaševrljati

zāra' rādi

zbdtkati zadirkivati (u istom značenju
čuje se i *dāvāti zbdtkē*)

zīvka zipka

zrāča drača (grm)

zrijāti zreti

zubāc zub hobotnice, lignje ili sipe

Ž

žasčāti škakljati

ždrāka (čuje se i *zdrāka* ili *zrāka*) su-
ton

ždrīb kocka

žvēlat, -lta, -lto brz, -a, -o

BILJEŠKE I OBJAŠNJENJA

¹ Šepurinskim govorom, o kojemu ovdje pišem, govori stariji svijet u selu Šepurini na otoku Prviću kod Šibenika.

² O ispadanju glasa *d* pisano je u »Čakavskoj riči« br. 2/1972. na str. 114 pod točkom 3.

³ O upotrebi tih priloških komparativa više je kazano u »Čakavskoj riči« br. 2/1978. na str. 120 (najdonji odlomak).

⁴ Pripovijetku sam čuo od svoje majke (1888—1978).

⁵ Isto.

⁶ Pripovijetku sam čuo od svoje bake Pave.

⁷ Pripovijetku sam čuo od Ivanke Paškov (1909—1979).

⁸ Kao pod 4.

⁹ Kao pod 7.

¹⁰ Isto.

¹¹ Isto.

¹² Kao pod 4.

¹³ Isto.

¹⁴ Kao pod 7.

¹⁵ Pripovjedio Ante Paškov pok. Tome (rod. 1905).

¹⁶ Veći dio ovih izreka i poslovice zapisao je Tome Cukrov pok. Marka (rod. 1902). Čuo ih je u Šepurini.

¹⁷ Tko mnogo djece hrani ne može biti i bogat.

¹⁸ Stari su najčešće kupovali meso za bolesnoga.

¹⁹ Trošiti se može tek kad je dobitak ostvaren.

²⁰ Vi ne jedete i ne pijete! A gdje su vam onda prihodi od ljetine?

²¹ Kad ti je dobro, nemoj govoriti da ti nije dobro!

- 22 Najveće prihode imaju bogati.
- 23 Sve se na svijetu mijenja — danas si bogat, sutra siromah ...
- 24 Mane se nasljeđuju.
- 25 Ima nevaljalih i žena i muškaraca.
- 26 Dok čeljade jede kao zdravo, ne treba se obazirati na njegovu bolest.
- 27 Ribu i meso najbolje je jesti u svježem stanju.
- 28 Nemoj drugomu pozajmljivati svoje stvari!
- 29 Tko se mnogo hvali sebe ruži.
- 30 To stari kažu kad prigovaraju komu zbog kletvi.
- 31 Stari bi uvečer zapretali u lug žeravu i sutradan ujutro njome bi opet upalili vatru.
- 32 Tada neće krupa uništiti cijelu ljetinu.
- 33 Maraština je slatka, ali ona ne puni bačvu kao babić.
- 34 Brine se o starim roditeljima i uzgaja djecu.
- 35 To su kazivanja moje majke.
- 36 Kad sam došla u ovu kuću (tj. kad sam se udala).
- 37 Pjesmice je zapisala Leona Mišurac ž. Dragutina (rođ. 1924). Čula ih je u Šepurini.
- 38 Dvije godine je trajao vojni rok u ratnoj mornarici stare Jugoslavije.
- 39 Pjesmu sam čuo od Marka Jurate pok. Ive (rođ. 1890). On kaže da su je pjevali šepurinski momci kad su odlazili na četverogodišnje služenje austro-ugarske ratne mornarice.
- 40 Pjesmu sam čuo od Marice Jurat ž. Marka (rođ. 1896).
- 41 Ante Antić Rabija zvani Muto (bio rođen po prilici tridesetih godina prošloga stoljeća), kamenar i poljodjelac na nenapučenom Tijatu, osobenjak, često se izražavao u izrekama i poslovicama. Ove njegove izreke čuo sam od Ante Mišurca Bjonda (1885—1971).
- 42 Suha bajama.
- 43 Žena je rodila kćer.